

ભૂગોળનો પદ્યપાઠ.

મુંબઈ ઇલાકાનું સામાન્ય વર્ણન.

(અંગ્રેજી રાહમાં.)

કુદરતી વિભાગો (૫):—

સિંધ, કચ્છ, ને ગુજરાત પ્રાંત; મહારાષ્ટ્ર ને કાનડા પ્રાંત.

રાજકીય વિભાગો (૪):—

સિંધ અને ઉત્તર વિભાગ; મધ્ય અને દક્ષિણ વિભાગ.

કુદરતી રચના:—સિંધ છે રેતાળ પ્રદેશ, ગુજરાત એ સપાટ પ્રદેશ.

મહારાષ્ટ્ર હ્રસ્વ પ્રદેશ, કાનડા એ નીચો પ્રદેશ.

શિખરો (૫):—માથેરાન ને મહામળેશ્વર; હજીરા, હુમસ ને તીલલ.

પર્વતો (૭):—

હાલા, આપુ, *પુડા, વિંધાદ્રિ; શેત્રુંજે, ગિરનાર, સહ્યાદ્રિ.

નદીઓ (૫):—સિંધુ, નર્મદા ને તાપી; ગોદાવરી, કૃષ્ણા બાકી.

ઘોધ (૨):—સુરપાણુ, નર્મદાનો ઘોધ; ગેરસાપા દક્ષિણમાં ઘોધ.

રણ (૧):—કચ્છ ઉત્તરે રણ મોટું, સુરત બિલ્વાથી પાંચ ગણું.

અખાતો (૨):—અખાત કચ્છી ને અંભાત;

બંદરો (૩):—કરાંચી, મુંબઈ ને કારવાર.

પશ્ચિમ કિનારાનાં બંદરો—

કરાંચી, માંડવી, દારકાં; પોરબંદર, દીવ ને વૌધા;

મુંબઈ, કારવાર, રતનાગિરિ, દશમું હોનાવર સે મણી.

ધર્મે:—(૫) હિંદુમાં શૈવ, વૈષ્ણવ; ખાંજે મુસલમાની ધર્મ;

જરથોસ્ત, જૈન ને ખ્રિસ્તી, ઇસુ ક્રાઇસ્ટના અનુયાયી.

ભાષાઓ:—(૫) સિંધી, કચ્છી ને ગુજરાતી; મરાઠી, દક્ષિણી, કાનડી;

ઉર્દુ મુસલમાનોમાં દેખ, એ રીતે ભાષાઓ લેખ.

ધંધાઓ (૬)—ખેતી, વેપાર, કારીગરી; નોકરી, વણાટ ને ખલાસી.

ખનીજ:—ગીર, ગિરનારને શેત્રુંજે, નીપજે પુષ્કળ પથ્થરો;

કાચું લોહું ને સેતું, ધારવાડે નીકળે થોડું.

ફટકડી અને તાંબું, ગંધક ને વળી સીસું;

એ ચાર ખનીજો ખણાય, સુલેમાન ને હાલા માંલ.

પંચમહાલ લોહું, મેંગેનીઝ, રાજપીપળા હુંગરે અકીક;

ખારાધોડા રણ પ્રદેશ; પાકે મીઠું કુદરતી ખેશ.

ખેતી:—સરુચ જિલ્લો કપાસનો, ખેડા જિલ્લો તમાકુનો;

પંચમહાલ છે મકાઈનો મહાલ, દક્ષિણ કપાસ, ધઉનો પાક.

ખાગાયતે પાન, સોપારી; કેળાં, પીપર નીપજે સારી;

કિનારે સોપારી, શ્રીફળ; કાંકણે પુષ્કળ ડાંગર.

આયાત (૯):—સુતરાઉ, રેશમી કાપડ, ઊન; ખાંડ, દવા ને કેરોસીન;

કોલસા, લોહાનો સામાન, પરદેશથી આવે એમ જાણ.

આયાત (૨૫):—કાપડ, કાગળ, કોલસા, કાચ; રંગ, રમકડાં, રેશમ, રાચ;

દવા, દારૂ ને દિવાસળી; તેલો, ધડિઆળો, છત્રી.

સાતું, રૂપું, સાકર, ખાંડ; લોહા-લકડાનો સામાન;

કટલરી, પોટરી, હોળિયરી; મશીનરી ને રેશનરી.

નિકાસ:—સુતરાઉ કાપડ, તેલીખીઆં; અનાજ, ગળી ને ચામડાં;

શણતું કાપડ અને રૂ; પરદેશ ચઢે એ સડ.

મુંબઈ ઇલાકાના જિલ્લા (૨૭).

સિંધ વિભાગ (૬):—

સરહદ, લારખાના, સકર: કરાચી, હેદર, થરપારકર;

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૪૪૨ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ ભગવદ્ગીતા ૫મી ૧૧૪

વિષય મઃ ૨ : ૧૪૪ : ૨ : ૨૨૪

ઉત્તર વિભાગ (૬)—

અમદાવાદ, ખેડા, પંચમહાલ; ભરૂચ, સુરત, થાણા હાલ.

મધ્યવિભાગ (૬):—

ખાનદેશ(૨), નાશિક, અહમદનગર; પુના, સતારા, સોલાપુર;

દક્ષિણવિભાગ (૬)—

ખેલગામ, મિળપુર, ધારવાડ; કોલાખા, રતનાગિરિ, કારવાડ,

(૧) નવાખસાહ એ નવો જિલ્લો, સિંધ વિભાગે એ જિલ્લો;

(૨) મધ્યવિભાગે એ ખાનદેશ, પૂર્વ ને પશ્ચિમ ખાનદેશ.

(૧) મુંબઈ શહેર જુદો જિલ્લો, સત્તાવીશનો એ ધલાકો.

જિલ્લાના વડા અધિકારીઓ (૫)

કલેક્ટર ને સરજન એ; જડજ, પોલીસ સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ છે;

એકઝીક્યુટિવ મજનેર પાંચમાં; અધિકારીઓ એ જિલ્લાના.

દેશી રાજ્યો (૨૬):—

(૩) ખેરપુર, કાઠિઆવાડ ને કચ્છ;

(૪) પાલણપુર, મહી, રેવા, સુરત;

(૩) ખંભાત, વડોદરા ને જવાર; ગુજરાતનાં એ મોટાં રાજ્ય.

(૪) ભોર જાગીર ને ઔધ એ; ફલટણ ને અકલકોટ છે.

(૩) દક્ષિણ મરાઠા જાગીર; સાંગલી, મીરજ, કુરુન્દવાડ;

(૬) જમખંડી, મુધોળ, રામદુર્ગ; જત, ડહલાપુર ને સાવનુર.

(૩) સાવંતવાડી, જંજીરા; (૧) દીવ, દમણ ને છે ગોવા.

મુસલમાની રાજ્યો:—(૭)ખેરપુર, જુનાગઢ એ એ, પાલણપુર, રાધનપુર છે;

વાડાશિનોર ને સચીન એ; ખંભાત સ્ટેટ એ સાતમું છે.

હિંદુસ્તી રાજ્યો:—હિંદુસ્તી રાજ્યો એ આખાદ, જંજીરા ને જાફરાખાદ.

ફીરંગી કે પોર્ટુગીઝ—દીવ, દમણ ને ગોવા દીસ, ફીરંગી કે પોર્ટુગીઝ.

રજપુત, કોણી, કાઠી, મકવાણા વગેરે રાજ્યો.

કાઠિઆવાડ, કચ્છ, મહીકાંઠા, રેવાકાંઠા, સુરત એજન્સિમાં વાંસદા,

ધરમપુરનાં એ એ અને જવાર સંસ્થાન છે. સિવાય કોળી, કઠી વગેરેનાં રાજ્યો છે.

મરાઠી રાજ્યો:—સતારા જાગીર, દક્ષિણ મરાઠા જાગીર અને ગામ-કવાડનું રાજ્ય.

નોકરો:—મુખી, તલાટી, ગામ નોકર; તાલુકાના મામલતદાર; તાલુકે મહાલકરી, જિલ્લે કલેક્ટર ઉપરી. વિભાગે છે કમિશનર; ધલાકાના ગવર્નર.

ઉત્તર વિભાગ કે ગુજરાત પ્રાંત.

અમદાવાદ જિલ્લો. તાલુકા (૬); પેટામહાલ (૩).

તાલુકા:—ઉત્તર, દક્ષિણ દસકોઈ જે; પ્રાંતીજ, ધોળકા બીજા જે; વીરમગામ ને ધંધુકા; મોડાસા, સાણંદ, ઘોઘા.

શહેરો:—અમદાવાદ કારીગરી મિલો; કાંકરીઉં, શાહઆલમ રોડો; જુના વખતની જુમામસીદ; હઠીસીંગ દહેડું છે પ્રસિદ્ધ.

વીરમગામે મુનસર ને રૂ, ખારાઘોડા પાકે મીઠું;

ધોળકામાં મલાવ તળાવ, સુંક ને દાડમ વખણાય.

વિરાટ નગર સ્થળે ધોળકા, ઘોઘા બંદરે સારી હવા.

ખેડા જિલ્લો. તાલુકા (૭).

તાલુકા:—કપડવંજ ને ઠાસરા જે; મેમદાવાદ ને માતર છે;

ખોરસદ, નડિઆદ બીજા જે, આણંદ રેલવે જંકશન છે.

શહેરો:—કપડવંજમાં કાચ, સાણુ; લસુંદ્રા ઉના પાણી કુંડ;

ડાકોર, વડતાલ યાત્રા ધામ; નડિઆદ મોટું જિલ્લા ગામ.

ખેડા જિલ્લાનું મુખ્ય ગામ, વાત્રક, શેદી સંગમ ઠામ;

મેમદાવાદ-મહમુદાબાદ, આણંદ જંકશન અગત્યનું ગામ.

પંચમહાલ જિલ્લો. તાલુકા (૩) પેટામહાલ (૨).

તાલુકા:—ગોધરા, દાહોદ, કાલોલ ત્રણ; હાલોલ, ઝાલોલ નાના ગણ;

શહેરો:—પાવા-પવનગઢ ડુંગર, મહાકાળિ, કિલ્લો ખંડિએર,
ગોધરા મુખ્ય સ્થળ જિલ્લાનું, તળાવ મોટું ગોધરકનું;
હાલુર સુંદર ખાગ હાલોલ, ઐરંગજેમ જન્મ્યો દાહોદ.
જુનું ત્યાં છે છાપ તળાવ, જશમા ઓડણનો પ્રભાવ;
ચાંપાથી વસું ચાંપાનેર, હાલ છે તેનું ત્યાં ખંડિએર.

ભરુચ જિલ્લો. તાલુકા (૫) પેટામહાલ (૧)

ભરુચ ને અંકલેશ્વર બે; વાગરા, આમોદ ખીજ બે;
જંબુસર ને પાંચમો જણ, હાંસોટ પેટામહાલ પ્રમાણ.

શહેરો:—ભરુચ આશ્રમ ભૃગુ ઋષિ; ભૃગુ દેવાલય, યજ્ઞ યજ્ઞિ;
અંકલેશ્વર સ્ટેશન રેલવે, નાંદોદ જંગલ પેદાશ ચંદે.

ભાડલુતે ભાડજૂતેશ્વર, શુકલતીર્થે ઝંકારેશ્વર;
કળીરવડ શુકલતીર્થ પાસે, ગુજરાતમાં એ પ્રસિદ્ધ વડ છે.

સુરત જિલ્લો તાલુકા (૮)

તાલુકા:—ઝોરપાડ ને ચોર્યાસી, જલાલપુર ને વલસાડી;
પારડી ને બારડોલી છે, માંડવી ચીખલી છેલા છે.

શહેરો:—પારનેરા નાનો ડુંગર, માતા દેહરૂં, કિલ્લા ખંડિએર;
સુરતા રામજીવી સુરત, કસબ કામ, રેશમી કાપડ.
વલસાડ ખંદે છે સાગ, ઉદવાડા, બહુધાન જત્રા,
તીથલ, હુમસ, હજીરા, દરીએ ત્યાં સુંદર હવા,
ઢક-હજીરે દીવાદાંડી, હજીરા કબર વોહસતી;
સુરત પાસ જુનું રાંદેર એ સુરત જિલ્લાનાં શહેર.

થાણા જિલ્લો તાલુકા (૫)

તાલુકા:—ડાહણું, માહીમ, વસઈ; સાષ્ટી અને ભીંવડી;
વાડે અને શાહપુર બે; મુરવાડ ને કલ્યાણ છે.

શાહેરો:—સાલસેટ ખેટ છે થાણા, જિલ્લા નાકું ચાંદરા;
 વસઈ પાન, શેરડી, કેળાં; બેરીવલી કેનેરી શુકા.
 કંથાણુ બહું જીનું આખાદ, ચૌદ સદીનું ઇસ્લામાખાદ.
 થાણા જિલ્લે ડાંગર ખૂબ, કાંઠે તાલુકા રણદુપ;
 પાન, શેરડી, કેળાંનો પાક; આદું, નાજિએર નીપજે ખાસ.
 સુકાં કેળાં આગાસી, મીઠું ભાયંદર, વસઈ.

દેશી રાજ્યો.

પાલણપુર એજન્સિ રાજ્યો (૧૩)

પાલણપુર, રાધનપુર, બે મોટાં, વાવ, થરાદ, વારાહી ખીન્ન.
 મહીકાંઠા એજન્સિ રાજ્યો (૫૨) (૬૩ તાલુકા)
 મકર, પેળો ને દાંતા; માલપુર, મોહનપુર, માલુસા;
 કોસણ ને વરસોડા, આંબલીઆરા, પુનાદરા.
 પેથાપુર ને રણાસણ, ખડાલ, ધસોલ, ઘોડાસર;
 સુદાસણા ને વલાસણા, ડાબા, વાસણા, દધાણિઆ.
 રૂપાલ ને મગોડી બે, સાઈંબા ને વડાગામ છે.
 છટ્ટો વર્ગ.

હાપા, રમાંસ, બેલુંદરા; ખેડવાડા, લીખી, દેધરોટા;
 વકતાપુર, દેરાલ, કડોલી; સાખતટે પ્રેમપુર, તાજપુરી.
 સતલાસણા ને માલુસણા, હડોલ તાલુકા ગઢવાડા;
 મગુના, પાલજ, વીરસોડા; તેજપુરા, દેસોલી, કસળપુરા.
 મેમદપુરા, ધજપુરા બે, રામપુરા, રાણીપુરા છે;
 ગાખટ તાલુકો છેવાડો, વાતકકાંડે તે રાખ્યો.
 ટીંબા, મોઢા કોઠાસણા, ઉંચરી તાલુકો ગઢવાડા.

રેવાકાંઠા એજન્સિ રાજ્ય દર

નાંદોદ ગાદી રાજપીંપળા, છોટાકેદપુર ને ખારીઆ;
લુણાવાડા ડુંગરા ખેડા, સુંચ, વાડાશિનોર ખીબાં.
વાડાશિનોર બાબી નવાબ, બાકીનાં છે રજપુત રાજ્ય.

ખંભાતનું રાજ્ય.

ખંભાત-સ્તંભાવતી નગરી, અકીકની ત્યાં કારીગરી;
ખારીઆં, એરીંગનો હુમર, ખંભાત જીતું માતબર શહેર.
ત્યાંથી દરીઓ પાંચ માહલ દૂર, ત્યાંનો નવાબ મોગલ મશહૂર;
ખેડા જિલ્લે કલેક્ટર તાબે, જમીન ખારી ખંભાત રટે.

સુરત એજન્સિ.

સચીન મુસલમાની નવાબ, હુમસ હવા ખાવાતું સ્થાન;
ધરમપુર જીતું રામનગર, વાંસદા ઉનાઈ પાણીના કુંડ.
વાંસદા ધરમપુર ડુંગરા જંગલ, વળી ડાંગતું છે જંગલ;
ત્રીપળે ઇમારતી લાકડાં, સુરત કલેક્ટર તાબામાં.

જવાર સંસ્થાન.

જવારનો રાજા કોળી; ડાંગર, આવટો, કઠોળ, નાગલી;
જંગલ ડુંગરથી ભરપુર, તાબે ચાણુ કલેક્ટર.

કાઠિઆવાડ એજન્સિ.

કાઠિઆવાડ જીતું સૌરાષ્ટ્ર (સોરઠ), કાઠી રજપુતોનો મુલક.
રાજ્યો:—ભાવનગર, પોરબંદર, ગોંડલ; ધ્રાંગધ્રા, મેરખી, નવાનગર;
જીનાગઢ ને જશરાબાદ, એ છ પહેલા વર્ગનાં રાજ્ય.
ખીબા વર્ગનાં ખીબાં છ, કૂલ એકસો તાણું રટે છે.

પ્રાંતો (૪):—હાલાર ને ઝાલાવાડ, ગેહીલવાડ ને સોરઠ પ્રાંત,
હાલાર પ્રાંતનું રાજકોટ છે, ઝાલાવાડનું વઢવાણ છે.

ગેહીલવાડનું છે સોનગઢ, સોરઠ પ્રાંતનું જેતલસર.

પર્વતો (૪):—ગીર ને ગીરનાર એ બે, શેત્રુંજી ને બર્ડો છે;

સિંહ ગીર હુંગરમાં વસે, બર્ડામાં લોખંડ નીપજે.

ગીરનાર, સિદ્ધાચલ દેરાસર, ગીરનાર હિંદુ તીર્થસ્થળ.

નદીઓ (૨):—ભાદર, શેત્રુંજી મોટી બે, ભોગાવો, આજી નાની છે.

હાલાર પ્રાંત.

રાજ્યો (૬):—નવાનગર, મોરબી, ગોંડળ, રાજકોટ, વાંકાનેર ને દ્રોણ,

શહેરો:—નવાનગર—જામનગર મોટી; કંકુ, બરત, કસત્ય રૈશમી;

બર્ડામાં આરસ, લોહું; ખંભાણીએ નીકળે તાંબુ.

રાજા જામસાહેબ ઓળખાય, જડેજા શિરોમણિ લેખાય;

જડેજા મોરબી, ગોંડળ; વાંકાનેર, રાજકોટ ને દ્રોણ,

રાજકોટ કેમ્પે સુંદર હવા, રાજકુમાર કોલેજ, હુમરશાળા;

હાઇસ્કૂલ, ટ્રેનિંગ કોલેજ; એજન્ટ ટુ ધ ગવર્નર રહે.

ગોંડળમાં ગરાસીઆ સ્કૂલ, મોંધીયા કન્યાહાઇસ્કૂલ.

ઝાલાવાડ પ્રાંત (૩)

પ્રાંગધ્રા. લીમડી, વઢવાણ; ગરાસીઆ સ્કૂલ કેમ્પ સ્થાન.

ગોહીલવાડ પ્રાંત (૨)

ભાવસીંગનું ભાવનગર બંદર, મિલ, આર્ટ, હાઇસ્કૂલ સુંદર;

ખાલિતાણા જૈનોનું સ્થળ, શેત્રુંજી કે સિદ્ધાચલ.

સોરઠ પ્રાંત.

જીનામઢ બાબી નવાખ; ગીરનાર છે યાત્રાનું ધામ;

સોમનાથ પાટણ જીનું શહેર, સોમનાથ શિવાલય ખંડિએર.

પોરબંદર—સુદામાપુરી, નીપજ પત્થર ને રાજગાદી;

જાફરાબાદ મુસલમાની રાજ્ય, તામે એ જંજીરા નવાખ.

ગાયકવાડી રાજ્ય.

રાજા અને નોકરો.

શ્રીમંત સયાજીરાવ ગાયકવાડ, સેના ખાસખેલ સમશેર બહાદુર;

દિવાન, સરસુખો, સુખો; મહાલના એ વહીવટદારો.

નદીઓ (૪):—અનાસ ને સરસ્વતી, ઢાઢર ને વિશ્વામિત્રી.
 પ્રાતો (૫):—કડી, વડોદરા, નવસારી; ઓખામંડળ ને અમરેલી.
 વસ્તી:—મરાઠા, આસણ વડોદરે, વાઘેર ઓખામંડળે છે;
 અમરેલી કાઠી રજપુત; વાઘેર, કાઠી લઢાયક શર.
 સિદ્ધપુરે ઐદિય, વહોરા; નવસારી પારસી, અનાવલા;
 પાટીદાર પેટલાદે છે, ચોધરા સોનગઢ વ્યારે છે.
 શહેરો:—વડોદરામાં વિશ્વામિત્રી, રાજ ચંદનની એ ચંદનાવતી;
 કોલેજ, ન્યાયમંદિર ને બાગ, રાજમહેલો જોવાલાયક.
 સંગ્રહસ્થાન ખૂબી સારી, શોખા શી દશોરા સ્વારી;
 ડુબોઈ-ડુબોઈ ધજનેર, જીનો કિલ્લો છે એ શહેર.
 કડી પ્રાંતમાં કડી, પાટણ; સિદ્ધપુર, વડનગર, બહુચર;
 પાટણ જીનું અણહિલપુર, વનરાજનું એ પાટનગર.
 રાણીવાવ, વનરાજ મૂર્તિ; સહસ્રલિંગ તળાવની ક્ષતિ;
 પટોળાં, તરવાર, સુડી; માટી વાસણ ચીજો ઘણી.
 વડનગરે વડનગરા નાગર, જીનું એ ઐતિહાસિક શહેર;
 વીસનગરા છે વીસનગર, મૂળ સ્થાનો એ છે નાગર.
 સિદ્ધપુર છે યાત્રાનું ધામ, ગોવિંદમાધવ, કપિલાશ્રમ;
 બિંદુ સરોવર, માતૃશ્રાદ્ધ; યાનવાવ ને રૂપમાળ.
 નવસારીમાં સારી હવા, પુષ્કળ પારસી આવી રહ્યા;
 સોનગઢ ટાપ્ટિવેલિ સ્ટેશન; કિલ્લો, ગાદી, જીનાં સ્થાન.
 કર્નાળી, બહુચર યાત્રા, ઉંઝા કુળદેવી ઉમિયા;
 મહેસાણા રેલવે જંકશન, કડી અને વીસનગર.

હિંદુસ્તાનનું સામાન્ય વર્ણન.

(અંગ્રેજી રાહ)

પર્વતો (૨૩):—હિમાલયમાં બરફ છે, સૌથી મોટો પર્વત છે;
 કારાકોરમ, હિંદુકુશ બે, સુલેમાન ને હાલા છે.

નામા અને પતકોર્ષ બે, અરાવલી ને રાજમહાલ છે;
 સાતપુડા ને વિંધાદ્રિ, પૂર્વધાટ ને સહ્યાદ્રિ.
 શિવાલિક ને નીલગિરિ, કારકેતુ ને પાલતી;
 ખાસ્યા, ગારો કુંગર છે, કૈમુરના એ પહાડો છે.
 પેગુ, આરાકાનચોમા, ટિનાસરિમચોમા ખીળ.

શિખરો:—ગૌરીશંકર^૧ ધવલગિરિ; કાંચનર^૨, કૈલાસ, હિમાદ્રિ;
 કારકેતુનું ડાપસંગ છે, તખ્તે સુલેમાન એ શૃંગ છે.
 સાતપુડામાં પંચમડી, ગિરિરાજ આયુ અરવલ્લી;
 ઉતાકામંડમાં સુંદર હવા, નીલગિરિ દોદાખેટા.
 મહાબળેશ્વર સહ્યાદ્રિ, એ નવ શૃંગો છે અદ્રિ.

ધાટો (૪):—ખાઈબર ખીન્ને બોલનધાટ; જ્ઞેલાપલા ને કારમધાટ.
 મુખ્ય નદીઓ (૧૩):—

સિંધુ સતલજ એ બે બેન, ગંગા ને જમના બે બેન;
 અક્ષપુત્રા ને ઇરાવતી, મહા, શોણ ને ગોદાવરી.
 કૃષ્ણા ને કાવેરી બે, તાપી, રેવા પશ્ચિમે.

ખીજ નદીઓ:—પંજાબ પંચ નદી પ્રદેશ, ચીનાબ, સતલજ એ બે બેશ;
 ઝેલમ, રાવી ચીનાબે ભળે; ઐઆસુ સતલજને જઈ ભળે.
 ચીનાબ સતલજ સંગમ થાય, પંચનદ ત્યાંથી લેખાય;
 કાબુલ, પંચનદ સિંધુમાં પડે, બેટવા, ચંબળ જમનામાં ભળે.
 ગોઆ, રામગંગા, ગોમતી, કુશી, ગંડકી, ભાગીરથી;
 પદ્મા-પાડા, ભાગીરથી; છેક દક્ષિણે એ હુગલી.
 હિમગિરિ ઉતરે સાંપુ જ; તેજ જમના અક્ષપુત્રા છે;
 અક્ષપુત્રામાં સુરમા ભળે; એ મેધના સાગરમાં ભળે.
 પેન, વાઈનગંગા, વર્ધા; ત્રણે સંગમે પ્રાણહિતા;

માંજરા જે નિઝામે વહે, ગોદાવરીમાં એ સૌ ભજે.
 કૃષ્ણા ને તુંગભદ્રા બે; દક્ષિણમાં એ નદીઓ છે;
 આલ્મણી, વેતરણી, મહાનદી; ઓરીસાની એ ત્રણ નદી.
 અહ્મદેશ સીતાંગ, સાલવીન, કાંટા, રંગુન ને આસીન;
 ધ્રિવદી પાણીથી પુર, સ્ટીમર, વહાણોથી ભરપુર.

ચોખા, સાગ બહુ વહાણે ચઢે, કેરોસીન તે સાથે ચઢે.

સરોવર (૭) (સાખી) બુલર છે કાશ્મીરમાં, સાંચર રજપુતસ્તાન;
 પુલિકટ, કોલર, ચીલકા; રાવણહલ ને માન.

(અંગ્રેજી રાહ.)

ભૂશિરો (૫):—પલમાયરા, નિગ્રેસ, કુમારી; જગત ભૂશિર ને રાસમુરારી;

અખાતો (૫)—કચ્છી, ખંભાતી, મનાર; બંગાળી ને માર્ઠાબાન,

દ્વીપો-ખેટા (૭):—સિંધોન-સિંહલ-લંકા કહે; મનાર, રામેશ્વર પાસે છે;
 લક્ષ, માલદીપો ગોળાકાર; અંદામાન ને નિકોબાર.

વનસ્પતિ-આડો (૧૯)

સાગ, સીસમ ને સુંદર સાલ; દેવદાર, રજ્જર ને તાડ;

આંખા, આમલી લોમડા, વડ; નાળિયેરી, તાડ ને મુખડ.

પીપળા, પીપળ, વાંસો ધણાં; ધાસ લોલ, સેવાળ ખરાં.

જનાવરો—વાઘ, દીપડા, ચિત્તા, સિંહ; વર, વાંદરાં, હુકર, રીંછ;

જંગલી બિલ્લી ને શિયાળ; ભિત્ત હરણુ મેદાને ભાગ.

સિંધમાં જંગલી ગધેડાં; અહ્મદેશે હાથી, ગેંડા;

હાથી મહેસુરે પણ થાય; બંગ, આસામે ગેંડા સોલ.

સિંધુમાં મગર બહુ રહે, સાપ દક્ષિણ જંગલમાં છે;

હિમાલયે કસ્તુરીમૃગ; કાશ્મીરનાં ઘેટાં સરસ.

ગાય, બેંસ, બકરાં, ઘેટાં; ઘોડા, ઊંટ, ગધેડાં, કુતરાં;

પાળવા લાયક પશુ ધણાં; થોકે થોકે નીપજે નહિ મણા.

ચમરીમાય હિમાદ્રિ ચાય; ખિસકોલી એ પવિત્ર મનાય.

પક્ષી (૮):—મોર, પોપટ, ગીધ, સમડી; કાગડા, કોયલ, તીતર, ચઢલી.

જાતો (૯):—આર્ય, દ્રાવીડ, કોલોરીઅન; પારસી, મુસલમાન, મોંગોલ;
ચાહુદી, ખ્રિસ્તી, જંગલી; હિંદુસ્તાનમાં જાતો ઘણી.

ભાષા (૧૦):—બંગાળી, ઉર્દા, હિંદી; પંજાબી ને ગુજરાતી;
ઉર્દુ, સિંધી, મરાઠી; દ્રાવિડી ને અંગ્રેજી.

ખનીજ (૧૨):—કોયલા, ક્વાર્ઝ, કેરોસીન; લોખંડ, મીઠું, મેંગેનીઝ;
સોનું, તાંબું, પ્લેઝેગો; અખરખ, હીરા, માણિકા.

પેદાશ (૧૬)

અનાજ, રૂ, શણ, રૈશમ, ઊન; અળસી, તલ, સરસવ ને શીંગ;
દિવેલી, ગળી ને કાસંબ; અપીણ, તમ્બાકુ, ચા ને ખુંદ.

રેલવે (૧૭):—ખી. ખી. સી. આઇ. મુંબઈની, જી. આઈ. પી. રેલ મદ્રાસની;
ઇસ્ટ કોસ્ટ રેલ કલકત્તાની, ઇસ્ટ ઇન્ડિઆ રેલ દિલ્હીની.

નોર્થ વેસ્ટ રેલ છે પંજાબે, આર. એમ. રેલ રજપુતાને,
એંગ્લો નાગપુર વચ્ચે રેલ, ખીજી રજવાડાની રેલ;

આવક (૨૫):—કાપડ, કાગળ, કોલસા, કાચ; રંગ, રમકડાં, રૈશમ, રાય;
દવા, દારૂ ને દીવાસળી; તેલો, ધડિઆળો, છત્રી.

સોનું, રૂપું, સાકર, ખાંડ; લોહ-લકડા સામાન;
કટલરી, પોટરી, હોજીઅરી; મશીનરી ને રેશનરી.

બ્રિટિશ પ્રાંતો (૧૫)

સરહદ, પંજાબ, સંયુક્તપ્રાંત, બહાર, બંગાળા, આસામ;

મદ્રાસ, મુંબઈ, મધ્યપ્રાંત; અજમેર, કુર્ગ ને અંડામાન.

બ્રહ્મદેશ, સિલોન, બલુચિસ્તાન; બ્રિટિશ ઇન્ડિઆ પંદર પ્રાંત.

દેશીરાજ્યો (૮) કાશ્મીર, ખીજું રજપુતસ્તાન; મધ્યહિંદ, ચોથું ગાયકવાડ;

નિજમ, મહેસુરનાં સંસ્થાન; ત્રાવણકોર ને બલુચિસ્તાન.

ખનીજો (૧૨) સોનું નીકળે મહેસુર માંલ; તાંબું, સીસું બંગાળ થાય;
હીરા પન્ના, જોવળકોંડા; અખરખ બહાર ને છોટા—(નાગપુર).

ત્રાવણકોરે પ્લંબેગે, મેંજેનીઝ મદ્રાસ ઇલાકો;
 દિનાસરીમ નીકળે કલાઈ, કેરાસીન તેલ અહ્મદેશ માંહિ.
 કોયલા ખંગાળા, અસામ; મધ્યપ્રાંત અને મદ્રાસ;
 લોખંડ મદ્રાસ, વિંધ્યખીણ; મીઠું પંજાબ, સોહટરેન્જ.
 યુનિવર્સિટીઓ (૬) મુંબઈ, મદ્રાસ, અલાહાબાદ; લાહોર, મેંગોલ, હૈદરાબાદ.
 ધર્મો:—હિંદુ, બૌદ્ધ ને ઇસ્લામી; ખ્રિસ્તી, જૈન ને પારસી.

મદ્રાસ ઇલાકાની નદીઓ.

પન્નેર, પલાર ને પન્નાર; વૈગા, કાવેરી, કૃષ્ણા;
 ગોદાવરી, કોલેરન બે, મદ્રાસે એ નદીઓ વહે.

મદ્રાસ ઇલાકાનાં શહેરો.

મદ્રાસ રાજધાની વિખ્યાત, કાંચીમાં દહેરાં પ્રખ્યાત;
 બેલ્લારીમાં લક્કર રહે, વિજયનગરનાં ખંડેર છે.
 વ્યંકાજીનું તંજાવર, નેગાપટ્ટણુ છે બંદર;
 પાંડય પુરાણું મદુરામહી, ત્રિચિનોપલ્લી છાવણી.
 શ્રીરંગમ રામાનુજ ધામ, સાલેમમાં પોલાદનું કામ;
 ઉત્તાકામંડમાં ઠંડી હવા, કાલીકટમાં ડા—ગામા.
 મલબારે બંદર મેંગલુર; તેલીચેરી, કાનાનુર;
 મચ્છલીપટ્ટણુમાં કોઠી, વિજયગાપટ્ટણુ પેટી.
 અંબુર, આર્ની, વાંદીવાસ, કલ્લાઇવ કીર્તિનું આર્કાટ;
 પોર્તુગીસો, પોલીસોર: આયરકુટનું જમરું જેર.

અહ્મદેશનાં શહેરો.

રંગુનમાં ચોખા ને સાગ, માંડલેમાં માણેક પ્રખ્યાત;
 આરાકાનમાં છે આક્રિઆબ, દિનાસરીમે મોલમીન સાગ.
 બાસીન નદી પર છે બાસીન, ગ્રોમે કોલસા, કેરાસીન;
 અમરપુરા, આવા ખંડેર, ચીન વેપારનું લામો શહેર.

આસામનાં શહેરો.

સિલહટમાં નારંગી સાર, ચાના બગીચાનું કાચાર;
ગૌહત્તી છે મોટું શહેર, સિલાંગમાં કમિશ્નર રહે.

બંગાળનાં શહેરો.

કલકત્તામાં શણે ચા, અશીષુ ચામડાં ને ચોખા;
દોરા, અલિપોર તેના ભાગ, તેલીબોઆં ગળીને લાખ.
ઢાકાની મલમલ વખણાય, ખરીસલમાં ડાંગર બહુ થાય;
ચિત્તેગાંવના ચોખા સાગ, સિરજગંજે શણ પ્રખ્યાત.
માદદા પાસે પ્રાચીન ગૌડ, ખરાકપુરમાં છાવણી પ્રાંદ;
ગળી રેશમ મુર્શિદાબાદ, સુરાજહિંદ-દૌલા ત્યાં નવાખ.
હુગલી કોઠી અંગ્રેજ નવા, દાર્જીલીંગની સુંદર હવા;
ચિન્સુરા વલંદાતું, શ્રીરામપુર ડેન લોકોનું.
ચંદ્રનગર ફેંચોતું રાજ્ય, કુચબિહારતું હિંદુ રાજ્ય;
રાણીગંજ ને બનકુરા, કોચલાના ઢગલે ઢગલા.

બહારનાં શહેરો.

પટણા પાસે પાટલીપુત્ર, અશોકનો દાદો ચંદ્રગુપ્ત;
ગયા શ્રાદ્ધ ત્યાં ચૈત્યો દેખ, ગૌતમબુદ્ધે લીધો ભેખ.
મોંગીર, બકસર, ભાગલપુર, તીરહત જુતું મિથિલાપુર;
કટક, પુરી જત્રાતું ધામ, રાંચી, સાકચી, લોદા ધામ.

આગ્રા પ્રાંતનાં શહેરો.

પ્રયાગ જુતું અલાહાબાદ, અકબરે કીધું આબાદ;
બનારસતું બીજું નામ, કાશી જત્રા જખડું ધામ.
કાનપુર કાપડ, ચામડાં, અનાજ; ગાજીપુર અશીષુ ચુલાખ;
ઝાંસી જંદૂશન આગ્રા શહેર, તાજમહાલ ત્યાંનો જગજહોર.
કનોજમાં રાઠોડ જથથાંદ્ર; ગોકુળ, મથુરાં, વૃંદાવન;

કૃષ્ણે રાસલીલા બહુ કરી, મીરત ળાવણી લશ્કરી,
અલીગઢમાં અલી કોલેજ, સહરાણુપુર ખગીચા કોલેજ;
રૂડકી ઇજનેરની કોલેજ, દહેરાદુન જંગલ કોલેજ.

નૈનિતાલે સુંદર હવા, બરેલીમાં રાહીલા.

અયોધ્યાનાં શહેરો.

લખનૌ લક્ષ્મીનું છે ધામ, અયોધ્યામાં જન્મ્યા રામ;
કૈળાશની ળાવણી ખરી, રામપુર ગઢવાલમાં છે તરી.

પંજાબ પ્રાંતનાં શહેરો.

લાહોરમાં રણજીતસિંહ થયો, શીખ સરદારી સ્થાપી ગયો;

મીયાનમીરમાં ળાવણી છે, દિલ્હી જમના કાંઠે છે.

અમૃતસર, જહાંગીર, શાહજહાં થયા, આરંગજેબના ભભકા ગયા;

મસીદો, મહેલો તોપણ રહ્યાં, અંગ્રેજોને કબજે પડ્યાં.

અમૃતસર શીખોનું ધામ, અંબાલા લશ્કરી મુકામ;

પાણીપતમાં મચીયા જંગ, સ્થાનેશ્વરમાં રાખ્યો રંગ.

સીમલા સુંદર આબોહવા, કસાવલી કુતરાની દવા;

મુલતાન રાવલપીંડી બે, સિઆલકોટમાં ળાવણી છે.

ફિરોજશહેર, મુઝફ્ફર, અલિવાલ; સોબાહન, ચિનિયન, મુજરાત;

બાવલપુર, પતિયાલા, મુઠી, નબા; ઝીંદ, શરીફકોટ, કપુરથલા.

વાયવ્ય સરહદનો પ્રાંત.

એજન્સિઓઃ—દીર, સ્વાત ને ચિત્રાલની; ખાઈબર, કુરમ એજન્સિ.

શહેરોઃ—પૈશાવર લશ્કરી ળાવણી, ડેરાઇસ્લામખાન સિંધુ બણી;

ચિત્રાલ ને એડવર્ડસઆબાદ, કોહાટ અને અંબટાબાદ.

બલુચિસ્તાનનાં શહેરો.

કવેટા લશ્કરી ળાવણી, કિલાત ખાનની રાજધાની.

અજમેર મહેરવાડાનાં શહેરો.

અજમી વસીયું અજમેર, ત્યાં ચીશતી દરગાહ કોલેજ.

મધ્ય પ્રાંતોનાં શહેરો.

નાગપુર મથક વેપારી, કામટી છાવણી લશ્કરી;
સાગરમાં લશ્કરી થાણું, જળવલ્લપુર વેપારી રેલવેનું.
ભુરાનપુર તાપી ઉત્તરે, રેશર્મી કસબા કાપડ માટે;
અસીરગઢનો કિલ્લો છે, દક્ષિણની એ ભાગળ છે.
ખંડવા ને રાયપુર એ બે, ચાંદા ગૌડ રાજધાની છે;
પંચમડી હવા સ્થળ છે, ચીફ કમિશનર ઉનાળે રહે.
મોટું દેશીરાજ્ય અસ્તાર છે, જગદલપુર ઈંદ્રાવતી પર છે.

વરાહનાં શહેરો.

ઇલીચપુર છે મોટું શહેર, ઇમાદશાહીની હતી લહેર,
ઉમરાવતી, અકોલા બે, ૩ વેપારી એ સ્થળ છે.
આર્ગામ ઐતિહાસિક સ્થળ છે, ધણી ફળદ્રુપતા વરાડે છે.

દેશી રાજ્યો.

દેશી હસો એંસી છે, નાનાં ચારસો એંસી છે;
કાશ્મીર, ગાયકવાડ, નિઝામ, મહેસુર, મધ્યહિંદ, રજપુતસ્તાન.

કાશ્મીરનાં શહેરો.

શ્રીનગર છે સુંદર શહેર, ઉનાળે મહારાજા હોર;
જમ્મુ મહારાજા કાશ્મીર, લેહ લાડકનું સિંધુ તીર.

રજપુતાના એજન્સિનાં શહેરો.

જોધપુર મારવાડનું એ સ્થળ, જોધાધી વસેલું નગર;
જયપુર જયસીંગદેવે વસ્યું, રમ્ય, મ્યુઝીઅમ વેધશાળે કર્યું.

ગીતિ.

મહા પ્રતાપી રાણો, મેવાડનો મહીપ,
અનર્મી અટંકી શૂરો પ્રતાપ હિંદનું નાક;
ઉદેપુર વસાવી, ચીતોડ ઉદ્ધવસ્ત,
અકબર સાથે બાંધી, સાચબો સુટેક સાચ.

અંગ્રેજી રાહ.

સીસોદીઆ પરાક્રમ ધણાં, ઉચ્ચ કુળે વખણાયા વડા;
ચીતોડ જુની રાજધાની, છે શિવાલય એકલિંગજી.
પાસે શ્રીનાથજી મુકામ, વૈષ્ણવ મોટું જાત્રા ધામ;
વિકાથી વસ્તું બિકાનેર, જૈસલથી જૈસલમીર,
પ્રદેશ ઉજ્જડ વેળુ તણો, કુવો ખોદવા ઉંડું ખણો.
હરતપુર માટી કિસ્મો, દીગમાં રાજમહેલ છે બસો,
હરતપુર ને ધોળપુર બે, એ સંસ્થાનો જાટનાં છે;
ખુંદી, કોટા કિશનગઢ, ટાંક મુસલમાન સંસ્થાન.
શિરોહીમાં આબુનો પહાડ, જૈન દહેરાં ને હવા સ્થળ.

મધ્ય હિંદુસ્તાન એન્જનિસનાં શહેરો.

રેવા રાજમાં છે રેવા, છુદેલખંડ પન્ના, હીરા;
તેહરી છુદેલાનું રાજ, ઇંદોર અહમ્મ્યાખાઈ હોશ્કર.
ઇંદોર ગવર્નર એન્જન્ટ રહે, રાજકુમાર કોસેજ છે;
મહુ, નીમચ લશ્કર હાવણી, ભોપાળમાં બેગમ છે ધણી.
શિહુરમાં પોલિટિકલ રહે, ગ્વાલીઅર અથવા લશ્કર છે;
ગ્વાલીઅર સાટે ઝાંસી દીધું, એ સ્થાન સિંધીઆ સરકારનું;
ધાર અને રતલામ એ બે, નાનાં રજપુત રાજ્યો છે.

નિઝામ રાજ્યનાં શહેરો.

હૈદરાબાદ મુસી ઉપર, રાજધાની ચોથું નગર;
સિકંદરાબાદ, બોલારમ બે, લશ્કરી એ ચાણું છે.
ઐરંગાબાદમાં રાઝો, ઐરંગઝેબ પુત્રી મુકરબાનો;
દેવગઢ-દોલતાબાદ કિસ્મો, રામદેવ. મહંમૂદ ગાંડો;
ગોવળકેંડા જુની રાજધાની, હીરા માટે એની ખ્યાતિ;
વરંગુજ તેલંગજુની છે, બીદર બરીદશાહીની છે.

કલ્યાણ ચાલુક્યની છે, એ ત્રણે રાજધાની છે;
રાયપુર રેલવે જંકશન છે, આસાઈ ઐતિહાસિક શહેર છે,
છલોરા ને અર્જુન પ્રસિદ્ધ દેવાલય ગુફા;
બૌદ્ધ ને હિંદુ ભોક્ષાનાં, પહાડ કોતરી કાઢેલાં.

મહેસુરનાં શહેરો.

ખાંગલોર-ખંગલૂર સારી હવા, વિદ્યા શોધખોળ સંસ્થા;
મિલો સુતરાઉ ગરમ કાપડ, લશ્કરી છાવણી રેસિડન્ટ.
કોલાર હૈદર જન્મભૂમિ, સોના ખાણો કાઢે ખણી;
મહેસુર હાલની રાજધાની, શ્રીરંગપદ્મ જુની ટીપુની.
શ્રીરંગપદ્મ ખરાબ હવા, તેથી ખંડિએર દુર્દશા.

સ્વતંત્ર રાજ્યો.

નેપાળનાં શહેરો.

ખટમંડુ છે રાજધાની, ગુરખા સૈનિક બૌદ્ધ ધર્મી.

ભુતાનનાં શહેરો.

રાજધાની છે પુનાખા; મીણ, બેન, કસ્તૂરી ઘોડા.

ફ્રેંચ સંસ્થાનોનાં શહેરો. (૫)

પ્રાંકિશીરીમાં ગવર્નર, કારીકલ ને અંદ્રનગર;

યાનાન ગોદાવરી મુખે, માહી મલખાર કિનારે.

ફિરંગી સંસ્થાનો. (૩)

દીવ, દમણ અને ગોવા, નાગિએર, સોપારી, માછલાં.

સિલોનનાં શહેરો.

કોલંબો રાજધાની બંદર, ચા, ખુંદ, તજ, ને કોપરેલ;

ત્રિકોમાલી લશ્કરી, બંદર પોઇન્ટ દીગાલી,

કાંદી જુનું રાજધાની શહેર, જાંરના હિંદ સાથે વેપાર.

એશિયાખંડનું સામાન્ય વર્ણન.

દેશો.

દક્ષિણે હિંદ, હિંદીચીન; પૂર્વે જે જાપાન ને ચીન;
ઉત્તરે રશિયાનું રાજ્ય; પશ્ચિમ દેશો મુસલમાન,
તુર્કસ્તાન ને અરબસ્તાન, ઇરાન ને અફઘાનિસ્તાન.

પર્વતો:—હિમાલય, કારાકોરમ જે; ક્યુએનલુન ને થ્યાન્શાન છે;
આલ્તાઈ, યાળ્શેનોઈ, રટેનોવોઈ; હિંદુકુશ, એલ્યુર્ઝ, તૌરસ બાઈ.
મુલેમાન ને હાલા જે; કોકેસસ ને યુરલ છે.

નદીઓ:—યુરલ, ઇર્ટિશ ને ઓબી, લીના, આમુર, યેનેસી;
યાંગસેક્યાંગ ને હોઆંગહો; મેકાંગ ને કમ્બોડિઆ કહો.
યુકેટિસ, ટ્રેઝિસ જે બે'ન; આમુદર્યા, સિરદર્યા બેન;

આકસસ કિંવા આમુદર્યા, જકસારટિસ-સીહુન-સિરદર્યા.

મુખ્ય સરોવરો—કાશ્પિઅન, આરલ ને મૃત્ય, બલકાશ, બૈકલ, રાવણુહદ

મીઠા પાણીનાં સરોવરો.

બૈકલ છે સૈબિરીઆ, રાવણુહદ ને માન;
તેઝિનોર ને પાસ્ત્રી, વુલર, ઢેબર જાણુ.

ખારા પાણીનાં સરોવરો.

કાશ્પિઅન, એરલ, બલકાશ; વાન, મૃત્યુ, ઉઝબેઆ ખાસ;
પુલિકટ ને કાલર જે, ચીલકા અને શાંખર છે.

સમુદ્રો:—બેરીંગ; ઓખોટ્સ્ક, જાપાન; પીળો, ચીનાઈ, પૂર્વે જાણુ;
બંગાળી, અરબી ને રેડ; બ્રૂમધ્ય, માર્મોરા, બ્લેક.

દ્વીપકલ્પો:—કામસ્કાટ્કા, કોરિઆ જાણુ, હિંદી, હિંદુ, અરબસ્તાન.

સામુદ્રધુનીઓ (૭):—

બાબલમાંડય, ઝોરમઝ, પાક; બેરિંગ, કોરિઆ, ફારમોસા;
મલાકા છે છેલ્લી એક; સામુદ્રધુની એ તો લેખ.

બૃશિરો (૮):—એલિસ્કીન ને બાબા કેપ; રેમાનિઆ ને પૂર્વ કેપ;

રાસ અલહદ ને કુમારિકા, કેપ નિગ્રેસ ને લોપાટકા.

ફીપો:—નવો સૈબીરિઆ નામે બેટ; ક્યુરાઇલમાં જવાળા દેખ;

સગેલિઅન, જાપાની રાજ્ય; લુચુ, ફોરમોસા, હૈનાન.

પિનાંગ ને સિંગાપુર જ; સિલોન, સૈપ્રસ અગ્રેજ.

રશ્ચો (૪)

પૂર્વ ધરાન, અરેબિઆ જાણ, રાજપુતાના વાયવ્ય પશ્ચિમ;

બંદરો:—સ્મર્ના, મુંબઈ મોટાં બે; કલકત્તા, કાલંબો છે;

સિંગાપોર ને શાંગહાઈ બે, હાંગકાંગ ને ચોકોહામા છે.

હિંદનાં શહેરો.

મુંબઈ, મદ્રાસ, કલકત્તા; લાહોર, અલાહાબાદ, ઢાકા;

રંચુન, નાગપુર, હેદરાબાદ; દિલ્હી, કાશી, અમદાવાદ.

હિંદી ચીનનાં શહેરો.

હુનોઇ, ટોનકીન; બાંગ્કોક, શિઆમ; નોમ્પેન, કંબોજ, યુએ અનામ;

સેગોન બંદર દરીએ દૂર, જ્યોર્જ ટાઉન ને સિંગાપુર,

ચીનનાં શહેરો.

કન્ટોન, શાંગહાઈ, ટિએન્ડસિન, પુચૌ, વિક્ટોરિઆ, પેકિન;

પોર્ટ આર્થર ને કિરિનઉલા, મૈમશિન માર્ગે ઉર્ગા.

ચાર્ફંદ, કાશ્ગર છેલ્લાં બે, લાસામાં લામાજી રહે.

જાપાનનાં શહેરો.

ટોકિયો મકાડોતું રાજ્ય, ચોકોહામા ને ઓસાકા;

કિઓટો, નાગાસાકિ, કોરિઆતું સેઓલ બાકી.

રશિઆનાં શહેરો.

ટામ્બોસ્ક ને ટામ્સ્ક, ધરકુટ્સ્ક ને ઓમ્સ્ક;

વેટ્રોપોલ્સ્ક, ચેકુટ્સ્ક; વર્કોવાન્સ્ક, ઓબોલ્સ્ક.

બ્લેડીવોસ્ટોક નૌકાસ્થળ, રશિઆનાં એ મુખ્ય સ્થળ.

રશિઅન તાર્તરીનાં શહેરો.

તાશ્કંદ, ખેઠંદ, ખેખારા, સમરકંદ અને ખીવા;
કેકેશિઆ—ટિફલિસમાં ગંધકની ગંધ, બાકુ, બાકુમ કેરોસીન.

એશિઆઈ તુર્કસ્તાન.

રમના, રકુટરિ ખુસા; અર્જરુમ, વાન ને અંગેરા;
નિનેવેહ, બાબીલન, બસરા; મોસલ, બગદાદ, કરબલા.
દમાસ્કસ, મરશાલેમ; બક્ષા, અલ્લેપો, બેયુલહેમ.

અરબસ્તાનનાં શહેરો.

મક્કા, બિહાહ, મદીના, મેક્કા, મસ્કત ને સેના;
એડન બંદર છે આલે, મુંબઈ સરકારને તાબે.

ઇરાનનાં શહેરો.

તેહરાન, તમ્બિઝ ને શિરાઝ, ઇસ્ફહાન, ખુશાબર, અબ્બાસ;
અફઘાનિસ્તાનનાં શહેરો.

કાબુલ, કંદહાર ને હેરાત, ગઝની ને જલાલાબાદ.

યુરોપખંડનું સામાન્ય વર્ણન.

દેશો:—ઇંગ્લાંડ, સ્કોટ્લાંડ, આયર્લેંડ; સ્વીડન, નોર્વે, રશિઆ ઝાર;
જર્મની, ડેન્માર્કજ બે, હોલાંડ ને બેલ્જિઅમ છે.

ફ્રાન્સ અને સ્વિત્ઝર્લેંડ બે; આસ્ટ્રિઆ ને હંગરિ છે;

રુમ્મનિઆ, બલ્ગેરિઆ બે; સર્વિઆ, મોંટીનીગ્રો છે.

તુર્કસ્તાન ને ગ્રીસ એ બે; ઇટાલિ, સ્પેન, પોર્ટુગાલ છે.

પર્વતો:—આલ્પ્સ, એપીનાઇન, કાર્પેથિઅન; બાલ્કન, પિરિનીઝ, એમ્પિઅન;

વીસુવિઅસ, એટ્ના, હેકલા, એ ત્રણ જ્વાળામુખી ખરા.

નદીઓ:—વોલ્ગા, યુરલ, ડાન્યુબ, ડોન; નીપર, ડોના, ડ્યુના, ડોન;

એલ્બ, એડર ને વિસ્ત્રુલા; ટેમ્સ, ટેમ્સ ને પેટ્ટોરા.

- સેન, લુઓર ને ઈઓ નદી; હાઈનની શોભા છે અતિ.
 સમુદ્રો:—થેત સમુદ્ર, બાલ્ટિક બે; જર્મન, આઇરિશ ને બિસ્કે;
 બ્રુમ્બ્ય તો બૂની મધ્ય; આરિઆટિક ને ઇજીપ્તન.
 માર્ગોરા, કાળો, આઝોવ; કાસ્પિઅન ને સરોવર કહો.
 સરોવરો:—લાડોગા, ઓનેગા બે; જીનીવા ને કોન્સ્ટન્સ છે;
 વેનર, વેટર છેલ્લાં બે; યુરોપનાં એ સરોવર છે.
 દ્વીપકલ્પો:—ઇટાલિ, બાલ્કન, ક્રિમીઆ: આઇબીરિઅન, સ્કેન્ડીનેવિઆ;
 જટલાંડ, દક્ષિણે મોરીઆ, એશિઆ યુરોપ યુરેશિઆ.
 દ્વીપો:—નોવાઝેમ્બ્લા, સ્પિટ્ઝ્બર્ગન; આઇસ, આયર ને ગ્રેટબ્રિટન;
 ફ્યુનેન, ઝીલાંડ, ને લાલાંડ, બોર્નહોમ, ગોથ્લાંડ ને ઓલાંડ.
 સાર્ડિનિઆ ને કોર્સિકા; સિસિલિ, માલ્ટા, કેન્ડિઆ.
 ભૂશિરો:—ઉત્તર કેપ, નોર્ડ્કીન, રોકા; માટાપાન ને ટારિશા;
 સ્પાટવેન્ટો ને લ્યુકા, પારસારો એ ઇટાલિમાં.
 અખાતો:—રિન્લાંડ, રૈગા, બોથુનિઆ, ટેરાન્ટો ને જિનોઆ;
 લેઓન્સ, વેનિસ ખીજ બે, ઇંગ્લિશ ચાનલ ખાડી છે.
 સામુદ્રકુળીઓ:—સાઉન્ડ, સ્કેગર રૈક, ડોવર; કાટેગાટ ને જિબ્રાલ્ટર;
 બોનિફૈશિઓ, મેશીના બે, હેલીસ્પોન્ટ ને બોસ્પરસ છે.

વનસ્પતિ—ઝાડો.

- ઓક, એશ, એલ્મ, લોરલ ને ખીચ; બુચ, ચેસ્ટનટ, શેતુર, ઓલિવ.;
 ઇંગ્લાંડનાં શહેરો.
 લાંડન, બ્રીનિચ પાસે બે; લિવરપૂલ, માન્ચેસ્ટર છે.
 શેરીફ વનએ બર્મિંગહામ, છરી ચપ્પુ લોહાનાં કામ.
 લીડ્ઝ ગરમ કાપડતું શહેર, વિંડ્સર કિલ્લે રાજા હોર;
 ઓક્સફર્ડ, કેમ્બ્રિજ ને ડર્હામ, લાંડન વિશ્વવિદ્યાલય જાણુ,
 કેન્ટરબરીને ચાર્ચ બે જાણુ, ધર્મોપદેશનાં મોટાં સ્થાન;

પોર્ટસ્મથ, પ્લિમથ કાંઠે બે, નૌકાસંન્યનાં એ સ્થળો છે;
 ઇટન, વિંગ્ચેસ્ટર, હેરો; રૂબી મોટી શાળાઓ.
 કાર્ડિફ વેલ્સે મોટું શહેર, ટાવર કિલ્લો જુલિઅસ સીઝર.
 ઇંગ્લાંડનાં બંદરો.

સાઉથામ્પ્ટન, ગ્લાસ્ગો ને લૅલ; કાર્ડિફ વેલ્સ ને ન્યુકેસલ;
 સુતરાઉ કાપડ લિવરપૂલ; લોખંડ ગ્લાસગોમાં બરપુર.
 ઇંગ્લાંડની નિકાસ.

કાગળ, કાપડ, સાંચાકામ, કોલસા, લોહનો સામાન;
 દવા, રમકડાં, વાસણ ચાય; એ બંદરથી વિદેશે જાય.
 ઇંગ્લાંડની આયાત.

અનાજ, રૂ, ઊનની આયાત; સોનું, રૂપું, સાગ ને ખાંડ;
 ખીઆં, ખુંદ, તમાકુ શણ; રેશમ, ચા, દારૂ, માખણ.

સ્કોટ્લાંડનાં શહેરો.

વિશ્વવિદ્યાલય એડિન્બરો, કાપડ વ્યવહાર એન્નિન ગ્લાસ્ગો;
 પેસ્લી સુતર, ડંડી શણ; ઓતોક, લીથ ને આયર્શીન.

આયર્લેંડનાં શહેરો.

ડબ્લીન, બેલ્ફાસ્ટ, લિમરિક; આયર્લેંડનાં શહેરો થીખ.
 નોર્વેનાં શહેરો.

ક્રિસ્ટિઆનિઆ, ટ્રોન્હેમ બે શહેર, નોર્વે હેમરફેસ્ટ હેર.

સ્વીડનનાં શહેરો.

સ્ટોકહોમ, અપ્સાલા સુંદર; ગોટેન્બર્ગ સ્વીડન બંદર.

રશિઆનાં શહેરો.

પેટ્રોગ્રેડ, મોસ્કો જોક; વાર્સા, લોઝ, નિઝનિ નાવગોરોડ;
 હેલ્સિન્કી ને સેઆસ્ટોપોલ, રશિઆ ઝારનાં શહેરો બોલ.

જર્મનીનાં શહેરો.

બર્લિન, હામ્બર્ગ, હાનોવર; મ્યુનિચ, ડ્રેસડન, સ્ટુટગાર્ટ;

એલાશાપેલ ને લિગ્ગિક એ, જર્મનિનાં એ શહેરો છે.

ડેન્માર્કનાં શહેરો.

કોપન્હેગન, રીકઝબિક; ડેન્માર્કનાં શહેરો શીખ.

હોલાંડનાં શહેરો.

યુટ્રેક્ટ ઐતિહાસિક શહેર; આમસ્ટર્ડામ, હેગ એ નગર.

બેલ્જિઅમનાં શહેરો.

બ્રેસિઅમ, વોટરલ, બ્રુસેલ્સ, આન્ટ્વર્પ બંદર સૌથી શ્રેષ્ઠ.

ફ્રાન્સનાં શહેરો.

પારિસ, લેઓન્સ, બોર્ડો, નાન્ટ્સ; શેરબર્ગ; બ્રેસ્ટ એ નૌકાસૈન્ય;

માર્સેલ્સનું મોટું બંદર, રેલવે માર્ગ જ્યાં ઈંગ્લાંડ.

સ્વિટ્ઝર્લૅન્ડનાં શહેરો.

સ્વિટ્ઝર્લૅન્ડ જીનીવા, બર્ન, બુરિચ સૌથી મોટું ગણ્ય.

આસ્ટ્રિઆ ને હંગેરિનાં શહેરો.

વિએના, બુદા ને પેસ્ટ; ક્રાકો, ફ્રેયુમ, ગ્રેગ ને વ્રીએસ્ટ.

બાલ્કન દ્વીપકલ્પ.

બુકારેસ્ટ, જેસી ને ગલેઝ; રુમાનિઆમાં એ છે બેશ;

ફિલિપોપોલિસ. સોફિયા; રુમાલિઆ ને બલ્ગેરિઆ.

બેલ્ગ્રેડ સર્વિઆમાં છે; મોંટીનીગ્રો સેંટિગે છે.

તુર્કિસ્તાનનાં શહેરો.

ઇસ્તમ્બુલ-કોન્સ્ટાન્ટિનપલ; સાલોનિકા, આડ્રિઆનો પલ;

ગાલિપોલિ ડાર્ડેનલ્સ પર, દરિઆઈ કાફલાનું બંદર.

ગ્રીસનાં શહેરો.

આથેન્સ, થ્રાસ, ને સ્પાર્ટા, સાલેમિસ, મેસ્થોન, પ્લેટીઆ.

ઇટાલિનાં શહેરો.

રોમ્બુલસનું રોમ, નેપલ્સ; મિલાન, પાવર્મો, વેનિસ.

રૂપેનનાં શહેરો.

માડ્રીડ ને બાર્સેલોના, જિબ્રાલ્ટર, વાલેન્સિયા.

પોર્ટુગાલનાં શહેરો.

લિસ્બોન શહેર અને બંદર, ઓપોર્ટોમાં દ્રાક્ષાસવ.

આફ્રિકાખંડનું સામાન્ય વર્ણન.

પહાડો (૫):—એટ્રાસ, કામેરુન, ટ્રેકનપર્ગ; કિલિમાન્જરો, કેન્યા સર્વ.

રણો (૨):—સહરામાં સિમૂમ બહુ વાય, કલહરિમાં પાણી ન હોય.

નદીઓ (૪):—નાઇલ, નેઝર, કોંગો એ ત્રણ, ઝામ્બેસિ એ ચોથી ગણુ;

નેઝર-જેલીબા-કોરા ઓળખે, પૂર્વે બેનુ તેને ભળે.

બહરેલ ગઝલ, ભૂરી નાઇલ, ભળે સેફદ નાઇલ એ નાઇલ.

ધોધ (૩):—રીપન, રટેન્લી, વિક્ટોરિઆ; ધોધ બલા એ આફ્રિકા.

સરોવરો:—વિક્ટોરિઆ, આલ્બર્ટન્યાઝાં, ટાંગાનીકા ને ન્યાસા;

બેંગવેલો, ગામ્બી ને ચાડ, એ સાત છે સરોવર;

અખાત-બૈટ કે ઉપસાગર.

કિનારો:—સિદ્રા, કામેસ ઉત્તર માંઘ, ગિની, બેનિન, બિઆફ્રા;

ડેલાગોઆ, સોદાલા; એડન, મોઝામ્બિક ખાડા,

ભૂશિરો:—બોન, રયુટા, ગ્વાડાલુપ ખાસ, બ્લાંકો, વર્ડ અને પાદ્માસ;

કેપ ઓવ ગુડહોપ, આગુલ્હાસ; કોરીન્ટઅસ, ડેલગાડો ખાસ.

ખનીજ અને નિકાસ.

ટ્રાન્સવાલ સોનાની ખાણો, કિંગ્ડોમ હોરા હારો;

નીપજે સોનું, રૂપું, સીસું; લોખંડ, હીરા ને મીઠું.

હજરો હાથીને હણ્યા, હાથીદાંતો વેચે ઘણા.

શાહમૃગનાં પીછાં ને જિન, ઇડિઆ રત્નરૂપે ને ખુદ;

ગળી, મગફળી, ગુંદર, એળીઓ, આફ્રિકામાં પાકે ધણો.
 જનાવરો:—સિંહ, ચિત્તા, હાથી, ગેંડા, હિપોપોટેમસ, જિંઘા;
 જિરાફ, બેબુન, ગારિલા; બે ખુંધવાળાં ઊંટો ધણાં.
 મગર, શાહમૃગ કે ઓસ્ટ્રેલિય, જનાવરની જતો એ શીખ.
 લોકો:—હેમાઇટ, સેમાઇટ બે, હબસી સીધી કાળા છે;
 બાન્ડુમાં કાશર, ઝલુ; યુશમેન, હોટેન્ટોટ ઉશ્લુ.
 ભાષા:—અરબી, બરબર, બાન્ડુ મુખ્ય; બોલાય બીજી ભાષા ઇમેં.
 ધર્મો:—ઉત્તરમાં મુસલમાની, આબિસિનિઆમાં ખ્રિસ્તી;
 મધ્યમાં પૂજે ઝાડ ને પ્રેત, કોલોનિમાં પ્રોટેસ્ટન્ટ.

ઉત્તર આફ્રિકા.

બર્બરનાં બર્બરી સંસ્થાન; મીસર, હબસી દેશ સુદાન;
 મોરોકકો મોરોકકો, ફ્રેઝ, તાંજર અગલતું છે શહેર.
 અલ્જિરિઆ-અલ્જિઅર્સ શહેર, ટ્યુનિસ બંદર કાર્થેજ ખંડિએર;
 ટ્રિપોલિ ઇટાલિ સંસ્થાન, ટ્રિપોલિ મુખ્ય બંદર જાણ.
 ઇજિપ્ત મીસર દેશ બેદિવ, પિરામિડ ત્યાં પ્રાચીન દિવ્ય;
 કેરો, અલેક્ઝાન્ડ્રિઆ શહેર; પોર્ટસૈડ ને સુએઝ નહેર.
 ન્યુબિઆ, કાર્ફુર, કાર્ડોફાન; બહરેલ ગઝલ, ઇજિપ્તિઅન સુદાન;
 સત્તા ત્યાં ખ્રિષ્ટિજની છે, ખાર્ટુમ, એમ્બર્મન ગાદી છે.
 સુદાન હબસીઓનો દેશ, જુદો જુદો તે પ્રદેશ.
 ગોંડો, ટિંબક્ટુ, બંબારા, કાનેમ; બાજીર્મિ વાડાઈ ક્રાન્સ તાબે.
 સોકોટો બોર્નુ પ્રદેશ, વાડાઈ પૂર્વે નાઇલ અંગ્રેજ;
 ટિંબક્ટુ છે મુખ્ય શહેર, ખ્રિષ્ટિજના રક્ષણ હેઠળ.

પશ્ચિમ આફ્રિકા.

સેનીગાંબીઆ સેંટલુઇ, બાયરર્ટ; ફ્રેંચ અંગ્રેજ અનુક્રમ;
 દક્ષિણે અપર ગિની; પોર્ટુગીઝ ગિની, ફ્રેંચ ગિની.

સીઓરાલીઓન બ્રિટિશ સંસ્થાન, મુખ્ય શહેર તેનું ફ્રી ટાઉન;
 લિયારીઆનું મન્રૌવિઆ, સંસ્થાન એ અમેરિકા;
 આમવરી-હાથીદાંત આરૌ, પ્રદેશ એ ફ્રેંચ તાઆનો;
 સુવર્ણ આરૌ-ગોલ્ડ કોસ્ટ, આકા તેનું મુખ્ય પોર્ટ.
 અંગ્રેજ તાબે એ તો સહી, આશાંટિ ઉમેર્યું મહીં;
 પૂર્વે ટાગો લાંડ જર્મનિ, ફ્રાન્સ તાઆનું ડેહોમી.
 ડેહોમી પૂર્વે નૈજરિઆ, બ્રિટિશ પશ્ચિમ આફ્રિકા;
 સોકોટો બોર્નુનાં રાજ્ય, નૈજરિઆ રક્ષણ હેડળ.
 નૈજરિઆનું મુખ્ય શહેર; લેગોસનું એ છે બંદર;
 લોઅર ગિની, જર્મન દામરૂન, ફ્રેંચ કોંગો સ્ટેટ બેલ્જિઅમ.
 ફ્રીઓ સુધી પોર્ટુગીઝ તે, સેન્ટ પાલ ડી લોઅન્ડા પોર્ટ છે.

હક્ષિણ આફ્રિકા.

ફ્રીઓ ઓરન્જ જર્મનિ, મુખ્ય શહેર વિંધામક;
 કેપ કોલોનિ ને નાતાલ, ઓરન્જ નદીનું ને ટ્રાન્સવાલ.
 રોડેશિઆ, બાસુટો લાંડ; સ્વાઝી ને બેશુઆના લાંડ;
 કોલોનિ, નાટાલ, ટ્રાન્સવાલ; ઓરન્જ ફ્રી સંયુક્ત સંસ્થાન.
 ટ્રાન્સવાલ ગાદી પ્રીટોરીઆ; કેપ ટાઉનમાં મળે સભા,
 કેપ કોલોનિ.

હીરા, તાંબુ ને કોયલા; ઊન, શાહમૃગ, પીછાં, આમકાં;
 પોર્ટ ઇલિઝબેથ, ઇસ્ટ લંડન; પોર્ટ આલ્ફ્રેડ ત્રીજું બંદર.
 ટેઅલ પહાડ તળેટીએ, કેપ ટાઉન રાજધાની છે;
 ગ્રીકા લાંડ વેસ્ટ કિંગ્ડમ, હીરાખાણની ત્યાં ખ્યાતિ.
 ગ્રેટ ડાર્ મેદાન પહાડોમાં, ઉછેરે શાહમૃગ, ઘેટાં.

નાતાલ અને જુલુ લાંડ સંસ્થાન.

નાતાલ એ છે બગીચો, શેરડી, રૂ, કેળાં, ખુદ ચીજો;
 પીટર મારિટ્ઝ બર્ગ મુખ્ય શહેર, ડર્બન-પોર્ટ નાતાલ બંદર.

ટ્રાન્સવાલ સંસ્થાન.

વાલ નદી ઉત્તરે ટ્રાન્સવાલ, સુવર્ણ ખાણો છે પુષ્કળ;
જેહાન્નખર્ગમાં ખાણો ઘણી, ટ્રાન્સવાલે ખોર વસ્તી ઘણી.
પ્રીટોરીઆ રાજધાની શહેર, ખિટને જીત્યું ખોર કરી જેર.

ઓરેન્જ સંસ્થાન.

નદી ઓરન્જથી ઓરેન્જ પડ્યું, ઢોર ઉછેરવા લાયક ખન્યું.
ખ્લોમકાંટિન છે મુખ્ય શહેર, હીરા, ચામડાં, પીછાં, ઝિન.
ખાસુટો લાન્ડમાં પકે ધાન્ય, ઢોર ઉછેરે ઘાસ ત્યાં થાય;
સ્વાઝી લાન્ડ ઝુલુ ઉત્તરે, બેથુઆના લાડ, ખિટિશ રક્ષણે.
બેથુઆના લાંડ મકાઈ, ચામડાં; રોડેશિઆ બે ભાગો મલા;
ઉત્તર, દક્ષિણ રોડેશિઆ; તાંબુ, સાગ, રખર ઇંડિઆ.
દક્ષિણે ખનીજ સોનું; ફળદ્રુપ અન્ન, તમાકુ, રૂ;
સેલિસ્બરી મશોના લાન્ડ, બુલવથો માટાખીલી લાન્ડ.

પૂર્વ આફ્રિકા.

ફિરંગી પૂર્વ આફ્રિકા.

સોશલા ને મોઝામ્બિક, લોરેમોમાર્ક પોર્ટ ફિરંગી.

જર્મન પૂર્વ આફ્રિકા

ડેલગાડોથી પેમ્બા સુધી, જર્મન પૂર્વ આફ્રિકા હદી;
કિલિમાન્જરો ઉચ્ચ શિખર; પેદાશ હાથીદાંત, રખર.
હારાએસસલામ રાજધાની શહેર, પૂર્વ જર્મનનું એ ખંદર.

બ્રિટિશ મધ્ય આફ્રિકા પ્રોટેક્ટોરેટ.

ઝામ્બેસિ ટાંગાનીકા તક, બ્રિટિશ મધ્ય આફ્રિકા પ્રોટેક્ટોરેટ;
ખ્લેનટાયર છે મુખ્ય શહેર, મરચાં, હાથીદાંત, ચા, રખર.
રૂ, મગફળી, તમાકુ ખુંદ; સોનું, તાંબુ, કોલસા, લોખંડ,

બ્રિટિશ પૂર્વ આફ્રિકા.

બ્રિટિશ પૂર્વનું મોમ્બાસા, પ્રોટેક્ટોરેટ એ યુગાન્ડા;

ઝાંઝિયાર સુલતાનનો બેઠ, ઉત્તરમાં પેખ્યાનો બેઠ.
ઝાંઝિયાર મોટું છે શહેર; નીપજ લવિંગ, હાથીદાંત, રખર;
કોપરેલ, ગુંદર નીપજે ઘણું, બેઠ ઉપર તે શહેરજ વસ્યું.

સોમાલી લાન્ડ.

સોમાલી લાન્ડમાં સોમાલી છે, બ્રિટિશ ફ્રેંચને તાબે છે;
બર્મરા બ્રિટિશ સોમાલીનું, જીયુટી ફ્રેંચ સોમાલીનું.
ઘરિટ્રિઆ ધટાલિ મુલક, અસોઆ બંદરે મીઠાનો પાક.

આબિસિનિઆ.

આબિસિનિઆ પહાડી પ્રદેશ, એડસ અખીઆ રાજધાની શહેર;
શેરડી, રૂ, બુંદ, ગળી, કેળાં, નીપજે ગરમ પ્રદેશે ધણું.
પાકે મીઠું, રૂપું, સુરો; ગંધક, તાંબુ એ ખનીજો.

આફ્રિકાના ટાપુઓ.

અઝોર્સ, મદીરા પોર્ટુગાલ; નારંગી, મેવો, દાડ, ખાંડ;
કેનેરી મુખ્ય ટેનેરિફ સ્પેન, કેપ વર્ડ દ્વીપ-ભૂશિર પોર્ટુગાલ,
ગિની અખાતમાં ટાપુ ઘણા, સ્પેન પોર્ટુગાલ તાબાના;
ફર્નાન્ડોપો, અનાબોન સ્પેન; સેંટ ટોમસ, પ્રિન્સેસ પોર્ટુગાલ.
આટ્લાંટિક ટાપુ બ્રિટિશ; સેંટ હેલિના ને એસેન્શન;
નેપોલીઅનને ક્રોંજ બોર, સેંટ હેલિના ક્રીધા કેદ.
હિંદી મહાસાગરમાં આડાગારકર, તાનાનારીઆ મુખ્ય શહેર;
ફ્રેંચ તાબાનો એ છે બેટ; સોનું, લાકડું, વેનીલા, ખાંડ.
ચોખા ને ઇંડિઆ રખર, આમડાં, બુંદ ને નીપજે ઢોર;
પૂર્વે રીયુનિયન-બુર્બોન, ઉત્તરે કોમોરો ક્રાન્સ.
મોરેશિઅસ બ્રિટિશ સંસ્થાન, શેરડી, ખાંડ મારસનું સ્થાન;
પોર્ટ લુઇસ તેનું મુખ્ય શહેર, રોડ્રિગ્સ નાનો બેટ મોરેશિઅસ.
સૈશલ બેટ બ્રિટિશ સંસ્થાન; પાકે વેનીલા, નાળિયેર, કોપરેલ;
સોકોટ્રા મુંબઈ સરકાર; નીપજે એળીઓ ત્યાં અપાર.

અમેરિકા ખંડનું સામાન્ય વર્ણન.

ઉત્તર અમેરિકા.

પર્વતો:—રોકી, કેસ્કેડ સિએરા નીવેડા, એપેલિશિઅન આલ્પામા;
ઇલિઆસ, ઓરિજાયા બે, પોપો કેટી પટેલ છે.

નદીઓ:—યુકોન ને કોલમ્બિઆ બે, કોલોરેડો પશ્ચિમે;
માકેન્ઝી, સસકેટ ચેવન, ઉત્તરની તે છે નેક્સન.
સેન્ટ લારેન્સ, મિસિસિપિ; રેડ, ઓહિઓ ને મિસુરિ;
અરકનસાસ મિસુરીને મળે, રિઓ ગ્રાન્ડે ડેલનાર્ટ પૂર્વે પડે.
ધોધ:—નિઆગરા.

સરોવરો:—સુપીરિઅર, હુરોન, એરી, આન્ટારિઓ, હીટાઇટ, મેરી;
ગ્રેટ બેર, ગ્રેટ સ્લેવ, ગ્રેટ સાલ્ટ ત્રણ; આયાઆસ્કા, વિનિપેગ, મિશિગન
અખાત અને ઉપસાગરો.

સેન્ટ લારેન્સ, હડ્સન, યાફિન; મેક્સિકો ને કારિબીઅન;
હંડી, હટ્ટો પૂર્વે છે, કાલિફોર્નિઆ પશ્ચિમે.

બેટો:—ગ્રીન લાંડ ને ન્યૂ ફાઉન્ટ લાંડ બે, કેપ ક્વિટન, પ્રિન્સ એડવર્ડ બે;
વેસ્ટ ઇન્ડીઝના ઝાઝા બેટ. વાન્ કુવર ને કવીન શાર્લોટ.

સામુદ્રધુનીઓ—હડ્સન, ડેવિસ ઉત્તરે; બેરિંગ, બેલીઆઇલ છે પૂર્વે.

દ્વીપકલ્પો:—લાઆડોર, નેવાસ્કાશિઆ, યુકાટાન ને ફ્લોરિડા;
અલાસ્કા, કાલિફોર્નિઆ, દ્વીપકલ્પો એ પશ્ચિમના.

ભૂશિરો:—ફેરવેલ, રેસ, સેબલ ને કોડ, પ્રિન્સ આર્થર વેલ્સ ભૂશિરો બેડ;
વનસ્પતિ:—પાઇન, પોપલર, ઓક; ધાસ, પ્રેરી શેવાળને લીલ.

નીપજ—મકાઈ, ઘઉં, રૂ, મુખ્ય ખેતી; ચોખા, તમાકુ, બટાટા, શેરડી;
દક્ષિણ ગરમ પ્રદેશ થાય, અંજીર, લીંબુ, નારંગી હોય.

જનાવર—ધોડા, ઢોર ને ઘેઠાં ગ્રામ્ય, રીંછ હરણ ને મૂસ હરણ;

રેન્ડીઅર ને બીવર બે, બાઈસન, સીલ ને મગર છે.

ખનીજ—સોતું, રૂપું, નિકલ, સીસું; પશ્ચિમ ઉચ્ચ પ્રદેશે બધું;
કોલસા, લોખંડ, કેરોસીન, પૂર્વ ઉચ્ચ પ્રદેશે ખનીજ.
મેક્સિકોમાં ઘણું રૂપું, સુપીરિઅર કાંઠે તાંબું.

લોકો:—યુરોપીઅન ને સીધીઓ; મૂળવતની ને એસ્કિમો.

રાજ્યો:—કાનડાનું ખ્રિષ્ટ સંસ્થાન, યુનાઇટેડ પ્રજાસત્તાક;
મેક્સિકો મધ્ય અમેરિકા, વેસ્ટ ઇન્ડીઝ, ગ્રીનલાંડ જુના.

કાનડાનું રાજ્ય.

શહેરો:—કુવીબેક, ટોરોન્ટો, ઓટાવા; મોન્ટ્રિઅલ, વિનિપેગ, વિટ્ટોરિઆ;

નીપજ:—લાકડું, ઘઉં, ઘાસ, કેરોસીન; તાંબું, સોતું, નિકલ, લોખંડ.

નિકાસ:—લાકડું, ઢોર, કોડ ને ઘઉં; ઘાસ, રૂવાં, સોતું, રૂપું;

આયાત:—લોહું, પોલાદ, દારુ, કાપડ; ચા, રેશમ, ખુંદ ને ખાંડ.

ન્યૂ ફાઉન્ડ લાંડ.

દ્વીપકલ્પ લાઆડોરનો છે, ન્યૂ ફાઉન્ડ લાંડને તાબે છે;

સેન્ટ જોનની રાજધાની, કોડ માછલીની પ્રખ્યાતી.

યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સ.

ખનીજ:—કાપલા, લોહું, તાંબું, રૂપું; કેરોસીન, સીસું ને સોતું;

પાક:—મકાઈ, ઘઉં ને રોનો પાક; શેરડી, તમાકુ, પાકે દ્રાક્ષ.

શહેરો:—ન્યૂયોર્ક મોટું છે શહેર, લાંડનથી ઉતરતું સહેજ;

બુકિલનમાં ખૂલતો છે પુલ, જુનર કારખાનાં પ્રસિદ્ધ.

શિકાગો વેપારી મથક, વોશિંગ્ટન રાજધાની સ્થળ;

ફિલાડેલ્ફિઆ કેરોસીન, સાનફ્રાન્સિસ્કો ધરતીકંપ.

સંસ્થાનો:—કયુબા, પ્રોટોરિકો વેસ્ટ ઇન્ડીઝ, ફિલિપાઈન ટાપુ ઇસ્ટ ઇન્ડીઝ;

હવાઈ પોલીનીશિઆમાં છે, આલાસ્કા દ્વીપકલ્પ વાયવ્યે છે.

મેક્સિકો.

પ્રજાસત્તાક મેક્સિકો દેશ, જવાળામુખીનો ખાસ પ્રદેશ.

પેદાશ:—ખુંદ, તમાકુ, રૂ, મકાઈ; વેનીલા, ઘઉં, દ્રાક્ષ, શેરડી;
શહેરો:—મેક્સિકો રાજધાની છે, વેરાક્રુઝનું બંદર છે.

મધ્ય અમેરિકા.

સંસ્થાનો:—ગ્વાટેમાલામાં ગ્વાટેમાલા, હોન્ડુરાસમાં ટેગુસી ગાલ્પા;
કોસ્ટારિકામાં સાનજોસ, સાલ્વાદોર ધરતીકંપ જોર.
નિકારાગુઆમાં માનાગુવા, સંસ્થાનો સ્પેન પ્રભસત્તાક;
શ્રિટિશ હોન્ડુરાસ બેલીઝ છે, પાનામા પાનામામાં છે.
નહેર:—પાનામાની સળંગ નહેર, સરખાવો સુએઝની નહેર.

વેસ્ટ ઇન્ડીઝ ટાપુઓ.

પેક્ષણ:—તમાકુ, ખુંદ, રૂ ને શેરડી; કેકાઉ, નીપળ હવા સારી;
દ્વીપો:—ગ્રેટર-લેસર આંટિલિસ બે, વેસ્ટ ઇન્ડીઝના ટાપુ છે.

ગ્રેટર આંટિલિસ ટાપુઓનો સમૂહ (૪)

ક્યુઆ, હાઇટી, પહેલા બે, પ્રોટોરિકો, જમૈકા બીજા બે;
ક્યુઆ, પ્રોટોરિકો, સંયુક્ત સ્થાન, હાઇટી એ સીધી સંસ્થાન.
જમૈકા શ્રિટિશ સંસ્થાન, કિંગ્સટાઉન રાજધાની સ્થાન;
હાવાના ક્યુઆ ગાદી, ત્યાં સિગાર બીડી ખ્યાતિ.

લેસર આંટિલિસ ટાપુઓ બે ભાગ-વિંડવર્ડ; લીવર્ડ.

લીવર્ડ ટાપુઓ:—ટોમિનિકા ને આંટિગુઆ, સેંટક્રિસ્ટ, મોંટ સિરાતના;
વર્જીન ટાપુ મળીને પાંચ, તેનું એ શ્રિટિશ સંસ્થાન.

વિંડવર્ડ:—આર્થોડોઝ, સેંટ લુશિઆ-વિન્સેન્ટ; ગ્રેનેડા, ટોબાગો, મુખ્ય દ્વીપ.
શ્રિટિશ ૧ :—૧ આર્થોડોઝ જુદું સંસ્થાન, ૨ ટોબાગો, ટ્રિનિડાડ તાબે સ્થાન;
સંસ્થાનો ૩ વિન્સેન્ટ, લુશિઆ, ગ્રેનેડા; એ ત્રણ શ્રિટિશ સંસ્થાનો.

ટ્રિનિડાડ ડામર સરોવર, નાસો બહામા ટાપુ પર;
બર્મુડા પરવાળાના ટાપુ, શ્રિટિશ, નૌકાસૈન્ય નાકું.
ગ્વાટેલૂપ, આર્ટિનિક ફ્રેન્ચ; સેંટ ટોમસ, સાંટાક્રૂઝ ડેન;
કુરાકોઆ, વેનેઝુઇલાના, કહિના ટાપુ નેધર્લેન્ડના.

દક્ષિણ અમેરિકા.

સામાન્ય વર્ણન.

પર્વતો:—આન્ડીઝ પાનામા હોર્ન સુધી, હારો ઘણી જવાળામુખી.

શિખરો:—આકોન્કાગુઆ ચિલીમાં, સોરાટા, ઇલિમાની બોલિવિઆમાં;

કોટોપાક્સિ; ચિંબોરાઝો, ઇકવેડોરમાં શિખરો.

જવાળામુખી કોટોપાક્સિ, એક્સો ત્રીસ છે જવાળામુખી.

ઉચ્ચ પ્રદેશો:—પશ્ચિમ, પૂર્વકાંઠા પ્રદેશ, બોલિવિઆનો ઉચ્ચ પ્રદેશ;

ગિઆના, બ્રાઝિલના બે, આમાઝોનથી જુદા છે.

મેદાનો:—લાનોસ ઓરિનોકો ઉચું ધાસ, સેસ્વાસ આમાઝોન જંગલ;

પામ્પાસ લાપ્લાટા પ્રદેશ; નીપજે નાનું ધાસ આં બેશ.

રણ:—અતકમા રણ ચિલી પેરૂ, વરસાદ નહિ છાંટો ફેરે,

નદીઓ:—ચાર મોટી નદી અહીં વહે, આટ્લાંટિક મહાસાગરે પડે;

આમાઝોન મોટી પહોળી નદી, રિઓનીઓ, મડીરા મળનારી,

પારાના, પારાગ્વે એ બે, સંગમેથી લાપ્લાટા છે;

ટોકાંટિન્સ ને આરાગ્વે મળે, સાન્શાન્સિદો પૂર્વે વહે.

ઓરિનોકો અર્ધ વર્તુળ, એકજ રેખાંશે મૂખ ને મૂળ.

સરોવરો—ટિટિકાકા મીઠું પાણી, ઔલાગાસ ખાંડ પાણી. (બોલિવિઆ)

અખાતો—ડરાયન, વેનેઝુઈલા, આમાઝોન ને લાપ્લાટા;

બ્રાંકો નાનો અખાત છે, ગ્વાયાકિવલ ઇકવેડોર છે.

સામુદ્રધુની:—માગેલનની સામુદ્રધુની, ખંડ, ટેરાડેલ કુએગો વચ્ચેની.

ટાપુ (૪) ફાંફાંડ, ટેરા ડેલ કુએગો; જુઆન્દરનાન્ડીઝ, ગેલાપેગોસનો.

ભૂશિરો:—ગેલીનાસ ને સેંટરોક બે, હોર્ન ને પારિના છે.

આબોહવા:—આન્ડીઝ પૂર્વે બહુ વરસાદ, રણપ્રદેશ પશ્ચિમે ખાસ.

વનસ્પતિ:—આમાઝોન ઘાટું જંગલ, નીપજે મોટાં અંજીરનાં ઝાડ;

વાંસો, મેહોગનિ, રોઝ વુડ; તાડ ઝાડોનાં પુષ્કળ જુથ.

એક, પાઇન સમશીતોષ્ણ, હંચું ધાસ લાનોસ મેદાન;
 હુંકું ધાસ દક્ષિણ જંગલ, ખેડાણ થોડી જમીન પર.
 ઇંડિઆ રબર, સિકોના બહુ, આઝિલ રબર વખણાયે ઘણું;
 પારાગ્વે આ વખણાય; કંદગર હોટ ખાધામાં જાય.

શેરડી, તમાકુ, ખુંદ, રૂ, મકાઈ; મસાલો, બટાટા, ધઉ, ચોખ્ખા, ગળી;
 જનાવરો:—વાંદરા, ચામાચેણુ, રીહા; મગર, સાપ, પક્ષી રૂંધા;
 લામા, આલુપાકા, વિકુઆ, ઊંટ જાતનાં જીન વખણાય.

જગુઅર, પ્યુમા, સ્લોથ, ટેપિર; આરમેડીલો, આન્ટ-ઇટર;
 ખનીજો:—સોનું, રૂપું, હીરા, લોખંડ; તાંબું, કલાર્કને સીસું મુખ્ય.
 પેરૂ રૂપા ખાણ માટે, ચિલી તાંબા ખાણ માટે;
 સોનું, હીરા માટે આઝિલ, દક્ષિણ અમેરિકા બહુ ખનીજ.

લોક:—તુટીયાંશ યુરોપીઅન વંશજ, બ્રાજિલ ઇન્ડિયન, સીધી ને મિશ્ર;
 ભાષા અને ધર્મ—સ્પેનિશ, પોર્ટુગીઝ બોલે, રોમન કેથોલિક ધર્મ માને.
 રાજ્યો:—સ્પેન, પોર્ટુગાલ સંસ્થાન, પણ સ્વતંત્ર પ્રજાસત્તાક રાજ્ય;
 ગિઆનામાં ત્રણ સંસ્થાન, જિટન, નેધર્લાંડ ને ફ્રાન્સ.

પ્રજાસત્તાક } કોલમ્બિઆ, ઇકવેડોર, પેરૂ; ચિલી, આર્જેન્ટીના, યુરુગ્વે;
 રાજ્યો: } પારાગ્વે, બોલિવિઆ; આઝિલ, ગિઆના, વેનેઝુઅલા.

બ્રિટિશ:—શક્લાંડનો ટાપુ છે, બ્રિટિશનું એ સંસ્થાન છે.

કોલમ્બિઆ.

શહેરો:—કોલમ્બિઆ કોલમ્બસથી; નિકાસ, ખુંદ, રબર કીમતી ધાતુ;
 બોગોટા રાજધાની નગર, કાર્ટેજીના મુખ્ય બંદર.

ઇકવેડોર. (ઇકવેટોર—વિષુવવૃત્ત ઉપરથી.)

શિખરો:—ચિમોરાઝો, કોટોપાક્સિ, એન્ટિસાના, કેટામ્બી,

શહેરો:—કિવોટા રાજધાની નગર, ગ્વાયાકિવલ કોકો પુષ્કળ.

ગ્વાયાકિવલનું મુખ્ય બંદર, ધરતીકંપ જોરે વાંસનાં ઘર;

પેદાશ:—સિકોના, કોકો, રૂ, ખુંદ, ધઉ; સાસાપરીલા, રખર, તમાકુ.
ખનીજો:—સોનું, પારો, સીસું, તાંબું; પહાડોમાંથી નીકળે શોદું.

પેર.

ખનીજો:—સોનું, રૂપું, તાંબું, પારો; કાલસા, કેરોસીન ખનીજો;

પેદાશ:—સાસાપરીલા, રખર ને ખુંદ; સિકોના, કોકો ને ખાંડ;

ગુઆનો પક્ષીની અધાર, ઉપયોગી તેનું ખાતર.

શહેરો:—લીમા રાજધાનીનું નગર, કુઝકો-કુથકો, ઇંકાસ શહેર.

ચિલી.

નિકાસ:—આયોડિન, તાંબું, રૂપું, સુરો; અનાજ, આમડાં, ગુઆનો;

શહેરો:—સાંટિઆગો રાજધાની શહેર, વાલ્પારેસો મુખ્ય બંદર.

આર્જેન્ટીના.

આર્જેન્ટીના ને પાટાગોનિઆ, દક્ષિણ ઉબડ જંગલી ઇંડિઅનો;

ટાપુ:—ટેરા ડેલ કુએગો ટાપુ છે, આર્જેન્ટીના ચિલી તાબે છે.

શહેરો:—બુએનોસ એરિસ રાજધાની શહેર, રોસારીઓ મોટું બંદર.

યુરુગ્વે.

નદીઓ (૩) રિઓ-ડી-લાપ્તાટા, યુરુગ્વે; આઝિલ નદી ત્રિકોણ પ્રદેશ.

નિકાસ ને શહેરો:—

ઊન, આમડાં, શીંગડાં, ચરખી; મોન્ટી-વિડીઓની રાજધાની.

પારાગ્વે.

નિકાસ:—ચા, આમડાં ને તમાકુ, નારંગી, સાગી લાકડું.

શહેરો:—એસેન્સન રાજધાની શહેર, પારાગ્વે પ્રજાસત્તાક.

બ્રેસિલિઆ.

શહેરો:—પોટાસી રૂપાની ખાણ, લાપાઝ રાજધાની નગર;

ખનીજો:—રૂપું, કલાઈ ને તાંબું, ગંધક, સીસું ને મીઠું.

પેદાશ:—જવ, ઓટ, મકાઈ, રૂ, બટાટા; કોકો, ગળી, રખર, ચોખા.

આઝિલ.

આઝિલ ગહન વને ભરપુર, રંગ બેરંગી વૃક્ષો પ્રચુર;
નદી પ્રદેશે રંગ-લાકડાં, તેલો; રબર, યુંદર, સાગ ને ફળો.
સોનું, હીરા, લોખંડ, કાચલા, નીપળે પૂર્વ પ્રદેશે ઘણાં;
દક્ષિણ ભાગે, ઘેટાં ને ઢોર;

ખેતી અને નિકાસ:—શેરડી, યુંદ, રૂ, ખાંડ, રબર.

શહેરો:—રિઓ-ડી-જનેરો રાજધાની બંદર, પારા બંદર ઇંડિઆ રબર.

ગિઆના.

ખ્રિષ્ટિય; ડચ અને ફ્રેન્ચ, ગિઆનાનાં ત્રણ સંસ્થાન;

શહેરો:—જ્યોર્જ ટાઉન ખ્રિષ્ટિયની, કાયેન ફ્રેન્ચ રાજધાની.

પારામારિઓ ડચની, મુખ્ય પેદાશ અહીં ખાંડની.

વેનેઝુઈલા.

પેદાશ:—યુંદ, કેકાઉ ને શેરડી; રબર, વેનીલા જંગલની;

ખનીજ:—સોનું, તાંબુ નીપળે ખનીજ; લાનોસમાં ઢોરતી ઉછેર.

શહેરો:—કારાકાસની રાજધાની છે, ધરતીકંપથી અરબાદી છે.

ફ્રાન્સાંડ ટાપુ.

પૂર્વ પશ્ચિમ ટાપુ પ્રદેશ, ફ્રાન્સાંડ ખ્રિષ્ટિય સંસ્થાન;

સ્ટેનલીનું મુખ્ય બંદર છે, મુખ્ય નિકાસ બિનની ત્યાં છે.

ઓશીઆનિઆ.

ઓશન દ્વીપોનો જે સમૂહ, ઓશીઆનિઆ પાસિફિક દ્વીપ ગ્રુપ;

હિંદ કરતાં બમણા છે, આસ્ટ્રેલિઆની પાસે છે.

વિલાગ (૫):—

મલયેશિઆ, આસ્ટ્રેલેશિઆ બે, પોલીનીશિઆ, મેલેનીશિઆ છે;

માઇક્રોનીશિઆ એ છેલ્લો છે, ઓશીઆનિઆ પાંચ ભાગો છે.

મલયેશિઆ.

મલયેશિઆ મલય વસ્તીનો, વળી ઈસ્ટ ઇન્ડિઅન આર્કિપેલેગો;

મુખ્ય ટાપુ (૫):—સંડા, બેનિઓ, ફિલિપાઈન; સેલીમીસ, મેલુકા બાઈ;
પહાડી ટાપુ જ્વાળામુખી, હવા ગરમ બીનાશવાળી.

પેદારા:—મરી, લવિંગ, ગરમ મસાલો, ખુંદ; ચોખા, ગળી, તમાકુ, શણ;
સેરડી, ગટાપર્યા, સેગો, પુષ્કળ ત્યાં વનસ્પતિ વૃક્ષો;

ખનીજ:—સોનું, રૂપું, સીસું, લોહું, હીરા; ક્વાર્ઝ, પારો, તાંબું, કોયલા.
વોલેસીઝ પશ્ચિમ રચના, વનસ્પતિ મળતી એશિયા;

(૧) સંડા ટાપુઓ.

સુમાત્રા, જાવા પાસેના, એ સંડા ટાપુ ડચના છે;

ટિમોર પોર્ટુગીઝ તાબે છે, એ સંડા દીપસમૂહ છે.

સુમાત્રા:—મલાકાની સામુદ્રધુની, નિકાસ મુખ્ય ત્યાંની મરી;

કાળાં મરી, તમાકુ, ખુંદ; ગટાપર્યા, કપુર, લોખાન.

પશંમ મોટું વલંદા સંસ્થાન, ખાંકા ટાપુ ક્વાર્ઝ ખાણો જાણુ.

જાવા:—સંડા સામુદ્રધુની છે, ચાલીસ જ્વાળામુખી અહીં છે;

બટેવિઆ જાવા મુખ્ય શહેર, ડચ ગવર્નર જનરલ સ્થળ.

ખુંદ, ખાંડ અને ડાંગર; સિકોના મરી પાક પુષ્કળ.

બાલી:—બાલી ટાપુ જાવા પૂર્વે, ત્યાં હજુ હિંદુધર્મ માને;

બેટા:—લોખાક, સંખાવા, ઓખે એ છે; ટેનિમ્બર સેંડલવુડ, ફ્લોરસછે.

ડચના એ બાલી ટાપુ. ટિમોર પોર્ટુગીઝ ટાપુ.

(૨) બોર્નિઓ.

બોર્નિઓ સૌથી મોટો બેટ, સુમાત્રાથી બમણો છેક;

જંગલ ઉત્તર ઉત્તર વાંદર, ઉત્તર વાયવ્ય ભાગ ઇંગ્લાંડ.

બેટા { કુનેઈનું દેશી રાજ્ય, સારાવાક એક અંગ્રેજનું રાજ્ય;
સંસ્થાનો } બાકીબોર્નિઓ ડચ તાબે, લામુઅન ઇંગ્લાંડ તાબે.

ખનીજ:—ખનીજ સોનું, હીરા, કોલસો; નિકાસ ત્યાંની મુખ્ય સેગો.

(૩) ફિલિપાઈન ટાપુ.

ફિલિપાઈન યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સ, હજાર ટાપુનો એ પ્રદેશ;

લુઓનનો ટાપુ છે મુખ્ય, મનિલા રાજધાની ચીરટ.

મુલુસમ્મહ દ્વિલિપાઈનબોર્નિઓ મધ્ય, નિકાસ તમાકુ, ચોખ્ખા, ને ખાંડ.

(૪) સેલીબીસ.

સેલીબીસ ક્ય તાબે છે, ચાર સરખા દ્વીપકલ્પ છે;

વચ્ચે ઉંડા અખાતો છે; ખુંદ, કાચમા ઢાલ, જાયફળ છે.

(૫) મોલુક્કા અથવા મસાલાના ટાપુ.

આંબોઇના, સીરામ, બંદા મુખ્ય ટાપુ, મોલુક્કા બધા એ ક્ય ટાપુ;

રાજધાની આંબોઇના માંલ, મસાલા, લવિંગ, જાયફળ, એલચી બહુ થાય.

આસ્ટ્રેલેશિઆ.

આસ્ટ્રેલિઆ ખંડ, બેટા, ન્યૂઝીલેન્ડ, આસ્ટ્રેલેશિઆનો એ મુલક;

આસ્ટ્રેલિઆ.

આસ્ટ્રેલિઆ દક્ષિણી ભૂમિ, ટેરા આસ્ટ્રેલિસ—ન્યૂ હોલાંડ ભૂમિ;
વિચિત્ર રચના આ ખંડ ભૂમિ, મૂકે ઇંડાં આંચળ પ્રાણી.

પાન ખરે છાલ ખરે, ચોપગાં બે પગે દોડે;

આસ્ટ્રેલિઆ મળતો આફ્રિકા, વિચિત્ર રચના આસ્ટ્રેલિઆ.

પહાડો:—ચોર્ક થી બાસ સુધી પર્વત, કોસીઉરકો તેતું શિખર;

નદી:—મુરે ને ડાર્લિંગ મળે, સેન્ટવિન્સેન્ટ અખાતે પૂર્વે પડે.

સરોવરો:—ટોરેન્સ, એમેડિઅસ એ બે, ખારાં છઠરાં સરોવરો છે;

અખાતો:—કાર્પેન્ટારિઆ, ગ્રેટ આસ્ટ્રેલિઅન બાઇટ બે;

સ્પેન્સર, સેન્ટવિન્સેન્ટ એ બે.

ભૂશિર:—ચોર્ક ઉત્તરે, હોવે અગ્નિ, હ્યુવિન નૈર્ઝત્યે ત્રણ ભૂશિર;

ઝાડો:—એકેશિઆ, યુકેલિપ્ટસ બે, ઉપયોગી ધમારત, ગુંદર ને તેલ.

પેદાશ:—દક્ષિણે ધર્ડ, ઓટ, શણ, તમાકુ; ઉત્તરે મેવા, ચોખ્ખા, શેરડી ને ર;

જનાવરો:—હસતું કાંગારૂ, સસલાં; ઘોડા, ઢોર, પુષ્કળ ઘેરાં.

પક્ષીઓ:—લાયર, લાર્ડિંગ, જોકેસ ને કાળાં હંસ;

એમુ, કેસાવરી, મળતાં શહામૃગ;

ખનીજઃ—પ્રસિદ્ધ દેશ નીપજ સોનું; કાચલા, કલાઈ, તાંબુ, રપું.

ધંધાઃ—ખેતી, ઘેટાં ઉછેરનો, વિશેષે સોનું ખણવાનો;

નિકાસ—સોનું, ઊન મુખ્યત્વે, માખણ, ગોશ, ચરખી છે.

ચામડાં ને ઘોડાં એ બે, ખાંડ અને તાંબુ બીજાં બે;

લાગો—ક્વીન્સલાંડ ને ન્યૂ સાઉથવેલ્સ; વિક્ટોરિઆ, સાઉથ-વેસ્ટ એ પાં

શહેરો—બ્રિસ્બેન-ક્વીન્સલાંડ રાજધાની, ટ્રેડકોરલ રીફ પરવાળાં રીફ;

સિડ્ની ન્યૂ સાઉથ વેલ્સ, રાજધાનું જીનું શહેર.

મેલબોર્ન વિક્ટોરિઆમાં છે, આસ્ટ્રેલિઆની રાજધાની છે;

કેનબરા નવી રાજધાની શહેર, પાર્લામેન્ટ, વિશ્વ-મહાવિદ્યાલય.

આડેલેડ સાઉથ આસ્ટ્રેલિઆનું, ઘઉં, ઓલિવ, ખનીજમાં તાંબુ;

પર્થ વેસ્ટ આસ્ટ્રેલિઆનું, સોનું, ઊન, મોતીછીપ, લાકડું.

હોબર્ટ ટાઉન ટાસ્માનિઆ શહેર, સારા મેવાના પાકની લહેર.

ન્યૂ-ઝીલાંડ.

ન્યૂ ઝીલાંડ દૂક સામુદ્રધુની, અસલ વતનીઓ મેઓરી;

આયાત નિકાસઃ—ખાંડ, સાંચા કામ ને કાપડ, ઊન, ગોશ, સોનું, ચુંદર.

શહેરો—વેલિંગ્ટન રાજધાની શહેર, આક્લાંડ સક્રી મોટું શહેર.

મેલેનીશિઆ.

મેલાસ-કાળા, નેસોસ-ટાપુ! કાળા લોકના એ ટાપુ;

મેલેનીશિઆ ટાપુ સમૂહ, ન્યૂગિની-પાપુઆ, શિંગિ દ્વીપ.

ન્યૂગિનીઃ—ન્યૂગિની પશ્ચિમે નેધર્લાંડ, ઉત્તરે જર્મનિ ને દક્ષિણે ઇંગ્લાંડ;

નિકાસઃ—ટ્રીપેન્ગ, કોપરાં, મોતી છીપો, સોનું, મોતી, અને સુખડ.

ઇડિઆ રબર, અને સેગો, ન્યૂગિની પુષ્કળ ઝાડો,

દ્વીપોઃ—બિસ્માર્ક આર્કિપેલેગો, સોલોમન ટાપુનો એક જર્મનિનો;

સોલોમન, સાંટાક્રુઝ ટાપુઓ, ફિજી એ ત્રણ બ્રિટિશ સંસ્થાનો;

ન્યૂ કેલીડોનિઆ તાબે ફ્રાન્સ, ખાંડ, કોપરાં મુખ્ય નિકાસ.

માઇક્રોનીશિઆ.

માઇક્રોસ-સૂક્ષ્મ, નેસોસ-ટાપુ; એ માઇક્રોનીશિઆ ટાપુ;
લાડ્રોન કે મરિયાન, કારોલૈન ટાપુ, નાના ખીજ પરવાળાં ટાપુ.
ગિલ્બર્ટ ટાપુ ઇંગ્લાંડને ગુઆમ યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સને;
આફી બધા જર્મનિના છે, લાડ્રોન સૌથી મોટો છે.

પોલિનીશિઆ.

પોલી-અસંખ્ય, નેસોસ-ટાપુ, એ પોલીનીશિઆના ટાપુ;
મજાનુત બાંધાના લોકો જાયા, ફજાટુપ અને સુંદર હવા.
પેદાશ:—એક્ટ, નાગિએર, રતાળુ; શકરીઆં, કેળાં ચાક એ ટાપુ;
દ્વીપો:—સાન્ડવિચ-હવાઇ એટો છે, યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સને તામે છે;
હોનોલુલુ મુખ્ય શહેર છે, ખાંડ, ચોખા, કેળાં પેદાશ છે.
ટોંગા-ફ્રેન્ડલી, કુક-હર્વી; એલીસ, રિનિકસ, ટોકોલો, મેનીહોકી;
સામો-વહાણવટીના દ્વીપો છે, યુનાઇટેડ ને જર્મનિ તામે છે.
આસ્ટ્રલ, સોસાઇટી, લોઆર્કિપેલેગો, મારકવીસાસ, આરે ક્રાન્સ એટો.

એન્ટાર્કટિકા (દક્ષિણનો ધ્રુવનો પ્રદેશ).

સાઉથ વિક્ટોરિઆ પ્રદેશ નવો છે, એરીયુસ બળતો જવાળામુખીછે
ઉંચા ભડકા ત્યાં અતિશય થાય, શિઆળે અજવાળું જણાય.
એટો:—ગ્રાહમ્લાંડ, દક્ષિણ શેટ્લાંડ, દક્ષિણ જ્યોજઆ, નાના એટ;
બરફ લીધે ઠંડી હવા, વેરાન જમીન મનુષ્ય વિના.
પક્ષી:—અલ્બેટ્રોસ દરિઆઈ પક્ષી, પાંખ સત્તર ફુટ પહોળી;
જનાવરો:—સીલ, વોલ્ફરસ અને વહેલ, મનુષ્ય વસ્તી વિષુ વેરાન.

સમાપ્ત.

